

Západočeská univerzita v Plzni

Právnická fakulta

Bakalářská práce

**ZÁNİK MANDÁTU ČLENA ZASTUPITELSTVA
ÚZEMNÍHO SAMOSPRÁVNÉHO CELKU**

Denisa Věcková

Plzeň

2024

Západočeská univerzita v Plzni

Právnická fakulta

Bakalářská práce

ZÁNİK MANDÁTU ČLENA ZASTUPITELSTVA

ÚZEMNÍHO SAMOSPRÁVNÉHO CELKU

Termination of the Mandate of Local Government Councillors

Denisa Věcková

Vedoucí práce: prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.

Katedra správního práva

Studijní program: Právní specializace

Studijní obor: Veřejná správa

Plzeň

2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Denisa VĚCKOVÁ**
Osobní číslo: **R19B0049P**
Studijní program: **B6804 Právní specializace**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Téma práce: **Zánik mandátu člena zastupitelstva územního samosprávného celku**
Zadávající katedra: **Katedra správního práva**

Zásady pro vypracování

ÚVOD

- VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ
- VZNIK MANDÁTU
- ZÁNİK MANDÁTU ČLENA ZASTUPITELSTVA
- OCHRANA VE VĚCECH ZÁNÍKU MANDÁTU ČLENA ZASTUPITELSTVA

SHRNUTÍ

RESUMÉ

POUŽITÉ ZDROJE

Rozsah bakalářské práce: **30**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- COGAN, Rudolf. Zákon o krajích: komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-070-0.
- DĚVĚROVÁ, Martina, Zákon o hlavním městě Praze : komentář, Praha : Wolters Kluwer, 2018, ISBN 978-80-7552-561-1.
- HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 9. vydání. V Praze: C.H.Beck, 2016. Academia iuris (C.H.Beck). ISBN 978-80-7400-624-1.
- KOUDELKA, Zdeněk, Zákon o obcích (obecní zřízení) : komentář, Praha : Leges, 2019, ISBN 978-80-7502-335-3.
- KOPECKÝ, Martin, Zákon o obcích : komentář ; Zákon o sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů: komentář, Praha : Wolters Kluwer, 2022, ISBN 978-80-7676-302-9.
- KOPECKÝ, Martin, Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva. 2. vydání, Praha : Wolters Kluwer, 2017, ISBN 978-80-7552-720-2.
- MORAVEC, O., RIGEL, F., Zánik mandátu člena zastupitelstva obce, Časopis pro právní vědu a praxi, datum vydání: 1/2004.
- POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. Zákon o obcích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, ISBN: 978-80-7400-739-2.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
- Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů

Vedoucí bakalářské práce: **Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.**
Katedra správního práva

Datum zadání bakalářské práce: **25. října 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2024**

Stanislav Balík

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Martin Kopecký

Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 3. listopadu 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Zánik mandátu člena zastupitelstva územního samosprávného celku“ zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Innsbrucku, březen 2024

Denisa Věcková

.....

Obsah

Úvod.....	1
1 Vymezení základních pojmů.....	2
1.1 Územní samosprávný celek.....	2
1.2 Nižší územní samosprávné celky	5
1.3 Vyšší územní samosprávné celky.....	6
1.4 Hlavní město Praha	7
1.5 Mandát obecně	8
2 Vznik mandátu	11
3 Zánik mandátu člena zastupitelstva.....	13
3.1 Odmítnutí složení slibu nebo složení slibu s výhradou.....	15
3.2 Zánik mandátu člena zastupitelstva rezignací zastupitele.....	17
3.3 Zánik mandátu člena zastupitelstva úmrtím člena zastupitelstva.....	20
3.4 Zánik mandátu člena zastupitelstva dnem voleb do zastupitelstva	20
3.5 Sloučení obcí nebo připojení obce k jiné obci	21
3.6 Zánik mandátu člena zastupitelstva rozhodnutím zastupitelstva – odsouzení člena zastupitelstva k nepodmíněnému trestu odnětí svobody	22
3.7 Zánik mandátu člena zastupitelstva rozhodnutím zastupitelstva – ztráta volitelnosti	23
3.8 Zánik mandátu člena zastupitelstva rozhodnutím zastupitelstva – neslučitelnost funkcí člena obecního zastupitelstva.....	26
3.9 Zánik mandátu člena zastupitelstva rozhodnutím zastupitelstva – neslučitelnost funkcí člena krajského zastupitelstva.....	29
3.10 Zánik mandátu člena zastupitelstva rozpuštěním zastupitelstva	30
4 Ochrana ve věcech zániku mandátu člena zastupitelstva.....	33
4.1 Soudní řízení v případě ochrany ve věcech zániku mandátu	33
4.2 Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu	36
Shrnutí	38
Resumé	41
Použité zdroje.....	44

Úvod

Bakalářská práce je primárně zaměřena na důvody zániku mandátu člena zastupitelstva územního samosprávné celku. Nedílnou součástí je vymezení základních pojmů, které se s tímto tématem pojí a taktéž popsání možné soudní ochrany ve věcech zániku mandátu člena zastupitelstva. Cílem této bakalářské práce je komplexní shrnutí dané problematiky, vymezení všech důvodů a podmínek, za jakých mandát zastupitele zaniká, a přinést ucelený popis toho, jak je daná situace řešena na obecní a na krajské úrovni, popřípadě v hlavním městě Praze.

Bakalářská práce je členěna do čtyř kapitol. V první kapitole jsou vymezeny základní pojmy, do kterých je zařazen územní samosprávný celek, nižší územní samosprávné celky – obce a vyšší územní samosprávné celky – kraje. Součástí je i hlavní město Praha, které má specifické postavení v rámci obcí a krajů. V neposlední řadě je nutné vymežit, co je to vlastně mandát. Druhá kapitola je věnována vzniku mandátu a nástupnictví náhradníka v případě, že byl mandát uvolněn. Třetí a nejdůležitější kapitolou je zánik mandátu člena zastupitelstva, kde jsou vymezeny všechny situace, kdy mandát člena zastupitelstva zaniká. Poslední kapitola pojednává o možné soudní ochraně ve věcech zániku mandátu člena zastupitelstva a o úpravě žaloby proti rozhodnutí správního orgánu, která souvisí se zánikem mandátu v případě rozpuštění zastupitelstva.

Bakalářská práce vychází ze základních právních předpisů, odborných publikací, odborné komentářové literatury, judikatury soudů a taktéž online zdrojů. Metodicky odpovídá literární rešerši, která přináší aktuální pohled na danou problematiku.

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Územní samosprávný celek

Veřejná správa se ve formálním pojetí člení na státní správu, samosprávu a v poslední době také na další veřejnou správu, která zabezpečuje některé veřejné služby, ale povaha této jiné veřejné správy poskytující tyto služby není zcela jednoznačně zařaditelná do státní správy či samosprávy.¹ Samospráva je přitom taková správa, která je charakteristická svou „*samostatnou, nezávislou správou vlastních záležitostí*“.² Pro samosprávu přitom platí, že je projevem decentralizace státní moci, kdy se část veřejné správy vyčlení ze státní správy a svěří se odlišným subjektům. Samosprávu lze přitom typicky rozdělit na územní samosprávu a zájmovou (profesní) samosprávu či ostatní samosprávu. Jak státní správa, tak samospráva se ovšem v praxi vzájemně prolínají, což se typicky projevuje právě u územní samosprávy z hlediska samostatné působnosti (např. při vydávání obecně závazných vyhlášek) a přenesené působnosti (např. při vydávání nařízení).³

Důležitost územní samosprávy představuje její zakotvení v ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“). Konkrétně v čl. 8 Ústavy je uvedeno, že se „*zaručuje samospráva územních samosprávných celků*“. Tento článek, resp. jeho obsah je přitom považován za podstatnou náležitost demokratického právního státu, a proto by jakékoliv vypuštění územní samosprávy z Ústavy bylo nepřipustnou změnou Ústavy ve smyslu čl. 9 odst. 2 Ústavy.⁴

Podrobněji se však územní samosprávě věnuje hlava sedmá, konkrétně čl. 99–102 a čl. 104–105, dle kterých se Česká republika člení na obce a kraje, kdy obce jsou základními územními samosprávnými celky a kraje jsou vyššími územními samosprávnými celky. U čl. 8 Ústavy je důležité navázat na čl. 100 odst. 1, kterým se výslovně zaručuje právo na samosprávu.⁵ Čl. 100 odst. 1 Ústavy

¹ HORZINKOVÁ, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné: obecná část*. 4. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2023, s. 59.

² ZÁŘECKÝ, P. *O samosprávě*. Správní právo č. 6/1997, s. 321.

³ SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 323.

⁴ MIKULE, V., SUCHÁNEK, R. Čl. 8 [Územní samospráva]. SLÁDEČEK, V., MIKULE, V., SUCHÁNEK, R., SYLLOVÁ, J. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 99.

⁵ Tamtéž.

přítom vymezuje základní znaky samosprávy, kterými je nejen právo na samosprávu, ale také personální prvek a územní prvek.

Územní samospráva je přitom z mnoha typů samospráv jedinou, která má svůj ústavní základ, s čímž souvisí i její ochrana v rámci ústavního soudnictví. Stejně tak jako jediná je nadána normotvornou činností, a proto jsou předpisy vydávané územní samosprávou součástí právního řádu na rozdíl od předpisů profesních samospráv.⁶

Taktéž podle judikatury Ústavního soudu platí, že „*Ústavní soud považuje místní samosprávu za nezastupitelnou složku rozvoje demokracie. Místní samospráva je výrazem práva a schopnosti místních orgánů, v mezích daných zákonem, v rámci své odpovědnosti a v zájmu místního obyvatelstva regulovat a řídit část veřejných záležitostí*“.⁷ Konkrétní vymezení pravomocí a působnosti územních samosprávných celků Ústava však dále nerozebírá, pouze v čl. 101 uvádí, že „*obec je samostatně spravována zastupitelstvem a taktéž i vyšší územní samosprávný celek je samostatně spravován zastupitelstvem*“. Ústavní zakotvení územní samosprávy tak dává pouze základní mantinely, ve kterých hraje svou roli zákonná úprava územní samosprávy a také z pohledu orgánů územních samosprávných celků upravuje Ústava pouze nejdůležitější orgán, a to zastupitelstvo.

Nelze také opomenout mezinárodní závazky týkající se územní samosprávy. Česká republika je od roku 1999 vázána Evropskou chartou místní samosprávy⁸. Podle Ústavního soudu přitom tato Charta „*počítá s podrobnou vnitrostátní právní úpravou, která zajistí představuje meze, ve kterých se územní samospráva bude pohybovat*“.⁹ Stejně jako ústavní zakotvení samosprávy, i Charta tedy stanovuje určité výchozí body, které následně rozšiřuje zákonná úprava samosprávy v České republice – především zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (dále jako „zákon o obcích“) a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (dále jako „zákon o krajích“).

⁶ MALAST, J. *Teoretická východiska obecní samosprávy v České republice*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017, s. 73.

⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 11. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 1/96.

⁸ Sdělení č. 181/1999 Sb. Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské charty místní samosprávy.

⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 34/02.

Vývoj územní samosprávy přitom zaznamenal v poslední době určité změny, neboť ještě do konce roku 2020 byl účinný zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, který dělil území České republiky na kraje, okresy, obce a vojenské újezdy. V roce 2002 byly díky legislativním změnám v rámci reformy územní správy zrušeny okresní úřady, které byly nahrazeny obcemi s rozšířenou působností.¹⁰ Okresy jako územní celky však zrušeny nebyly, a i nyní jsou využívány pro určité orgány státní správy - např. pro soudní soustavu, Hasičský záchranný sbor, Českou správu sociálního zabezpečení aj.

1. ledna 2021 přitom nabyl účinnosti zákon č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu, který mj. zrušil výše zmíněný zákon z roku 1960 a sjednotil nejasnou právní úpravu.¹¹ Do té doby docházelo k situaci, kdy v jeden moment existovaly jak „územní“ kraje, tak samosprávné kraje. Ačkoliv tato rozdvojenost krajů již byla napravena, nadále lze spatřovat dozvuky územních krajů např. v uspořádání krajských soudů.¹²

Jak již bylo uvedeno výše, územní samospráva je rozdělena dle čl. 99 Ústavy na nižší a vyšší územní samosprávné celky. Nižší a vyšší územní samosprávné celky jsou nositelé vlastní samosprávy – samostatné působnosti, a v některých případech jsou v rámci přenesené působnosti určité záležitosti státu delegované i na územní samosprávu. Rozlišení daných pravomocí, zda spadají do samostatné či přenesené působnosti, stanovují právní předpisy. U samostatné působnosti obcí je tomu tak např. podle § 35 zákona o obcích, kde jsou stanoveny konkrétní záležitosti, které spadají do samostatné působnosti.

I přesto, že je pro samosprávu typické spravování vlastních záležitosti, státní správa i v těchto případech vykonává dozor nad výkonem samosprávy. Tento dozor se ovšem neomezuje pouze na přenesenou působnost, ale také na samostatnou působnost. Tento dozor má svůj základ v čl. 101 odst. 4 Ústavy, ale také v čl. 8 Evropské charty místní samosprávy. Konkrétní dozorovou funkci přitom

¹⁰ KOLMAN, P. *Reforma veřejné správy a správní dozor nad obcemi*. Právní rozhledy, 2003 č. 4, s. 187.

¹¹ REDAKCE. *Vláda: Zákon o územně správním členění státu nabyt účinnosti*. Právní rozhledy, 2021, č. 3, s. II.

¹² Viz zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), Příloha č. 2.

vykonávají ústřední správní úřady. Samotný dozor spočívá např. nad vydáváním vyhlášek v rámci samostatné působnosti. Státní správa ovšem v případě jakéhokoliv rozporu tuto vyhlášku nemůže zrušit – tuto pravomoc má svěřenu pouze Ústavní soud.¹³

1.2 Nižší územní samosprávné celky

Nižší neboli základní územní samosprávné celky jsou obce, které jsou základním územním samosprávným společenstvím občanů. Podle čl. 100 odst. 2 Ústavy je „*obec vždy součástí vyššího územního samosprávného celku*“. Dle Ústavy je obcím jako veřejným korporacím zajištěna ekonomická samostatnost, a to díky tomu, že mohou vlastnit majetek a hospodařit dle vlastního rozpočtu.¹⁴ Pro obce, jakožto veřejnoprávní korporace, jsou stěžejními znaky jejich území a občané, kteří vytvářejí obecní společenství občanů.¹⁵ Personální prvek přitom tvoří především fyzické osoby, které mají na území obce trvalý pobyt – nejedná se ovšem o stálý prvek, neboť tyto osoby mohou toto území opustit a tím přestat být členy této obce. Oproti profesní samosprávě je ovšem personální prvek v pozadí prvku územnímu, který je pro územní samosprávu klíčový.¹⁶

Dle § 5 zákona o obcích, je obec samostatně spravována orgány obce – zastupitelstvem a z něj vzešlou radou obce, starostou, obecním úřadem a dalšími zvláštními orgány obce. Jediné zastupitelstvo je přitom ústavně zakotveným orgánem. Zbýlé orgány obce jsou přitom zakotveny v zákoně o obcích, ovšem ne všechny orgány obce mohou existovat v každé obci. Zároveň jediný orgán obce, který je upraven samostatným zákonem, je obecní policie, která ovšem může být právě tím orgánem, který je fakultativní a nemusí být v každé obci – v některých případech tato obecní policie může být např. formou veřejnoprávní smlouvy součástí vícero obcí, resp. vykonávat své pravomoci na území vícero obcí.¹⁷

¹³ HORZINKOVÁ, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné: obecná část*. 4. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2023, s. 130.

¹⁴ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 3.

¹⁵ Tamtéž, s. 2.

¹⁶ MALAST, J. *Teoretická východiska obecní samosprávy v České republice*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017, s. 74.

¹⁷ MATES, P. *Postavení a úkoly obecní policie po novele*. Trestněprávní revue č. 12/2002, s. 357.

V České republice bylo k 31. 12. 2023 6258 obcí a čtyři vojenské újezdy.¹⁸ Jak již bylo zmíněno výše, nejdůležitějším orgánem obce je zastupitelstvo. Počet členů se odvíjí dle § 68 zákona o obcích od počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Nejmenší počet členů zastupitelstva je 5 a nejvyšší počet je 55, ale „u předepsaného rozmezí přitom nelze ani jít pod jeho spodní hranici a stejně tak ani jeho horní hranici překročit, nicméně na druhé straně konkrétně stanovený počet členů zastupitelstva ve srovnatelných obcích vůbec nemusí být totožný“.¹⁹ Počet členů se stanoví tak, aby zastupitelstvo obce mělo v obci, městě, městském obvodu, městské části:

do 500 obyvatel	5 až 15 členů,
nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů,
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů,
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů,
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů,
nad 150 000 obyvatel	35 až 55 členů. ²⁰

1.3 Vyšší územní samosprávné celky

Z historického hlediska bylo založení vyšších územních samosprávných celků ústavou jednoznačně předpokládáno, nicméně nebylo zcela jasné, zda se bude jednat o kraje nebo země.²¹ Ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, se předurčilo na území České republiky 14 krajů s vymezeným územím podle okresů. V roce 2000 se tak skutečně stalo a vzniklo 13 nových vyšších územních samosprávných celků – krajů. Nicméně i hlavní město Praha je považováno za kraj, proto je krajů celkem 14. Ústavní zákon č. 176/2001 Sb. následně změnil název čtyř krajů – z Brněnského kraje se stal kraj Jihomoravský, z Budějovického kraje se stal kraj Jihočeský, z Ostravského kraje se stal kraj Moravskoslezský a z Jihlavského kraje se stal kraj Vysočina.

¹⁸ Česko v číslech. Český statistický úřad. Online. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/201306131/32020323.pdf/cc0a2020-7603-4f76-94f2-aebc33ae0a4a?version=1.2> [cit. 2024-03-20].

¹⁹ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář.* 4 vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 146.

²⁰ § 68 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

²¹ MIKULE, V., SUCHÁNEK, R. Čl. 99. SLÁDEČEK, V., MIKULE, V., SUCHÁNEK, R., SYLLOVÁ, J. *Ústava České republiky. Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016.

U počtu členů zastupitelstva kraje je, tak jako u zastupitelstva obce, dán počet zastupitelů, ale není vázán na velikost územního obvodu, ale pouze na počet obyvatel. Tento počet není uveden v rozmezí, ale je konkrétně určený:

do 600 000 obyvatel	45 členů
(Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Liberecký kraj, Pardubický kraj, Královéhradecký kraj a Zlínský kraj, Vysočina)	
nad 600 000 do 900 000 obyvatel	55 členů
(Jihočeský kraj, Ústecký kraj a Olomoucký kraj)	
nad 900 000 obyvatel	65 členů
(Středočeský kraj, Jihomoravský kraj a Moravskoslezský kraj). ²²	

1.4 Hlavní město Praha

Zvláštností v systému územní samosprávy je hlavní město Praha, neboť má postavení obce, kraje i hlavního města zároveň. Základní právní normou upravující hlavní město Prahu je zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze (dále jako „zákon o hlavním městě Praze“), přičemž jeho použití je explicitní a zákon o krajských zřízeních nelze použít ani subsidiárně.²³ Nicméně podmínky vzniku a zániku mandátu člena zastupitelstva hlavního města Prahy upravuje zvláštní právní předpis, kterým je zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů (dále jako „zákon o volbách do zastupitelstev obcí“).²⁴ Hlavní město Praha je samostatně spravováno zastupitelstvem hlavního města Prahy a počet členů zastupitelstva je 55 až 70 členů.²⁵

Hlavní město Praha se člení na 57 městských částí, které mají vlastní volené orgány a zajišťují správu svěřeného území.²⁶ Městská část je spravována vlastním zastupitelstvem. Dalšími orgány městské části jsou rada městské části, starosta městské části, úřad městské části a zvláštní orgány městské části.²⁷

²² § 31 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích.

²³ KOPECKÝ, M. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. 2. vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2017, § 3.

²⁴ § 49 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

²⁵ § 1 a § 48 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

²⁶ *Městské části Praha*. Online. Český statistický úřad. Online. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xa/mesta_a_obce [cit. 2024-03-12].

²⁷ § 4 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

Při stanovování počtu členů zastupitelstva městské části se přihlédne k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu městské části tak aby zastupitelstvo mělo:

do 500 obyvatel	5 až 9 členů,
nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů,
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů,
nad 10 000 do 30 000 obyvatel	15 až 25 členů,
nad 30 000 do 70 000 obyvatel	25 až 35 členů,
nad 70 000 obyvatel	35 až 45 členů. ²⁸

1.5 Mandát obecně

Pro výkon funkce člena zastupitelstva územního samosprávného celku je nutností získat ve volbách tzv. mandát. Mandát člena zastupitelstva je legitimním oprávněním či zmocněním k výkonu dané funkce.²⁹ Volby do zastupitelstev jsou založené na všeobecném, rovném, přímém a tajném principu hlasování.³⁰ Dle § 69 odst. 4 zákona o obcích vykonává zastupitel svůj mandát osobně, samostatně, vlastním jménem a je nezastupitelný. Nutno podotknout, že v případě mandátu krajského zastupitele není nikde v zákonech výslovně uvedeno, že mandát musí být vykonáván osobně. Taktéž je důležité zmínit, že kromě právních předpisů a slibu, který zastupitel složil, není vázán žádnými příkazy, a to ani v případě, že kandidoval a byl zvolen za politickou stranu či hnutí a taktéž není vázán příkazy voličů, kteří zastupitele volili.³¹ Tento mandát se nazývá tzv. volným.³² V případě zastupitele hlavního města Prahy je mandát vykonáván jako u obcí osobně a v souladu se svým slibem a není přitom vázán žádnými příkazy.³³

Zastupitelé se dělí dle mandátů na tzv. uvolněné a neuvolněné členy zastupitelstva.³⁴ O tom, zda některý člen zastupitelstva bude uvolněný, či nikoliv,

²⁸ § 88 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

²⁹ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář.* 4 vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s.148.

³⁰ § 2 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí; § 2 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

³¹ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář.* 4 vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 150.

³² *Ministerstvo vnitra.* Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/co-je-mandat-a-kdy-vznika.aspx> [cit. 2024-03-16].

³³ § 51 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

³⁴ CHMELÍK, V., § 71. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 400.

rozhoduje přímo samotné zastupitelstvo na svém prvním zasedání, které je zasedáním ustanovujícím. Uvolněný člen zastupitelstva je „omluven“ ze svého zaměstnání s nárokem na pracovní volno s náhradou mzdy nebo platu.³⁵ Zákon také nezakazuje, aby uvolněný zastupitel souběžně s výkonem funkce vykonával i nadále jeho dosavadní zaměstnání nebo u podnikatelů jejich podnikatelskou činnost.³⁶ Ze zákona je také zřejmé, že pokud zastupitelé nebyli zvoleni pro uvolněnou funkci, jsou automaticky neuvolněnými zastupiteli.

Neuvolněným zastupitelem je osoba, která není uvolněná ze svého pracovního poměru a funkci zastupitele vykonává souběžně se svým zaměstnáním. Odměňování zastupitelů v tomto případě také závisí na rozhodnutí zastupitelstva. Jak již bylo zmíněno výše, uvolnění zastupitelé jsou odměňováni vždy a ze zákona, neuvolnění zastupitelé odměňování být mohou, ale nemusí. Dle § 201 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, je možné neuvolněnému zaměstnanci, který vykonává veřejnou funkci vedle svého pracovního poměru, poskytnout pracovní volno, pokud danou činnost nelze provést mimo pracovní dobu a v rozsahu nejvýše 20 pracovních dnů (směn) v kalendářním roce.³⁷ Ačkoliv členové zastupitelstva pobírají za funkci odměnu, nestávají se zaměstnanci obce či kraje a nevzniká mezi nimi pracovní poměr.³⁸

Co však není taxativně vymezené jsou funkce, pro které by měli, či neměli zastupitelé být uvolněni nebo počet zastupitelů, kteří by měli, či neměli být uvolněni. Vždy totiž záleží na rozhodnutí daného zastupitelstva a na potřebách daného územního celku. Dle § 84 odst. 2 písm. k) zákona o obcích a dle § 46 odst. 1 písm. a) zákona o krajích je určování funkcí pravomocí zastupitelstva. Možnost měnit stav uvolněnosti zastupitele není privilegiem pouze prvního zasedání či začátku funkčního období, nýbrž o uvolněnosti zastupitele je možné rozhodovat i v jeho průběhu.³⁹

³⁵ § 46 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích; § 71 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

³⁶ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář.* 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 153.

³⁷ COGAN, R. *Zákon o krajích. Komentář.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2018, § 46 odst. 2.

³⁸ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář.* 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 151.

³⁹ CHMELÍK, V., § 71. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 402, marg. č. 2.

Na odměnu za výkon funkce zastupitele, který je uvolněný, je právní nárok.⁴⁰ Výše odměny pro členy zastupitelstva se do konce roku 2023 řídila nařízením vlády⁴¹ a byla rozdělena dle počtu obyvatel, funkce a zda je člen zastupitelstva uvolněný nebo neuvolněný. Od roku 2024 je nastavena nová automatická valorizace odměn, která se odvíjí od výše základny a násobku koeficientu určeného v příloze zákona.⁴² Základnu vyhláší každý kalendářní rok Ministerstvo vnitra sdělením ve Sbírce zákonů. V případě obecních zastupitelstev se odměna vyplácí z rozpočtových prostředků obce, v případě krajského zastupitelstva je to z rozpočtu kraje.⁴³

⁴⁰ COGAN, R. *Zákon o krajích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2018, § 47 odst. 1.

⁴¹ Nařízení č. 318/2017 Sb., vlády o výši odměn členů zastupitelstev územních samosprávných celků

⁴² *Ministerstvo vnitra České republiky starostům a primátorům*. Online. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/Shared/Clanky/13560/1790-2023-priloha-1281315272-0-mv-zdvorilostni.pdf> [cit. 2024-03-25].

⁴³ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář*. 4 vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 156.

2 Vznik mandátu

Mandát člena zastupitelstva vzniká zvolením, a to ve chvíli, kdy dojde k ukončení hlasování.⁴⁴ Tímto okamžikem je spojený i vznik práv a povinností zvolených členů zastupitelstva. Tak, jak je to obdobně i u poslanců, senátorů a v Ústavě v čl. 19, zvolený zastupitel musí složit předepsaný slib a následně pronese před zastupitelstvem „slibuji“ či „přisahám“ a taktéž by měl svůj slib stvrdit svým podpisem.⁴⁵

V případě voleb do obecních zastupitelstev se kandidáti, kteří nebyli zvoleni, ale byli uvedeni na kandidátní listině, která získala alespoň jeden mandát, stávají náhradníky, a to dle pořadí na kandidátní listině.⁴⁶ Mandát vzniká náhradníkovi přímo ze zákona. Náhradník z kandidátní listiny ze stejné volební strany a v pořadí určeném dle § 45 odst. 5 zákona o volbách do zastupitelstev obcí, nastupuje na uvolněné místo člena zastupitele dnem následujícím po dni, kdy došlo k zániku mandátu. Pokud by nebyl žádný náhradník, mandát zůstane neobsazený až do konce funkčního období.⁴⁷ Tento postup se použije i pro zastupitelstvo hlavního města Prahy a městských částí hlavního města Prahy.

Nastoupení náhradníka na uvolněný mandát člena krajského zastupitelstva je obdobné jako u zastupitelstev obcí, ale je upraveno v § 49 a § 43 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů (dále jako „zákon o volbách do zastupitelstev krajů“). Navíc se v této zákonné úpravě uvádí, že pokud by se zrušila politická strana nebo politické hnutí, náhradník nenastupuje a mandát zůstane neobsazený do konce funkčního období a taktéž náhradník nenastupuje po dobu, kdy je pozastavena činnost politické strany, politického hnutí či hnutí tvořící koalici.⁴⁸

⁴⁴ § 69 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích; § 55 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí; § 33 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích; § 48 odst. 1. zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

⁴⁵ § 33 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích.

⁴⁶ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář.* 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 149.

⁴⁷ § 56 odst. 3 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

⁴⁸ § 49 odst. 4 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

Jak u náhradníka do obecního zastupitelstva, tak u náhradníka do krajského zastupitelstva je nutné splnění podmínek volitelnosti dle § 5 zákona o volbách do zastupitelstev obcí a obdobně dle § 5 zákona o volbách do zastupitelstev krajů.

3 Zánik mandátu člena zastupitelstva

Důvody zániku mandátu člena zastupitelstva obce jsou vymezeny dle § 55 odst. 2) zákona o volbách do zastupitelstev obcí, a to:

- „a) odmítnutím slibu člena zastupitelstva obce nebo složením slibu s výhradou,*
- b) dnem, kdy starosta nebo primátor a v hlavním městě Praze primátor hlavního města Prahy nebo starosta městské části obdrží písemnou rezignaci člena zastupitelstva obce na jeho mandát; dnem, kdy starosta nebo primátor a v hlavním městě Praze primátor hlavního města Prahy nebo starosta městské části podá rezignaci na zasedání zastupitelstva obce; rezignaci nelze vzít zpět,*
- c) úmrtím člena zastupitelstva obce,*
- d) dnem voleb do zastupitelstva obce,*
- e) dnem sloučení obcí nebo připojení obce k jiné obci“.*

Také kromě případů v odst. 2) zaniká mandát člena zastupitelstva obce dle odst. 3), vysloví-li to příslušné zastupitelstvo, a to z důvodů:

- „a) pravomocného rozhodnutí soudu, kterým byl člen zastupitelstva obce odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody,*
- b) že člen zastupitelstva obce přestal být volitelný,*
- c) neslučitelnosti funkcí“.*

Posledním důvodem, který je v zákonně uvedený, je rozpuštění celého zastupitelstva.⁴⁹

Zajímavostí je, že takto v podstatě taxativně vymezené důvody zániku mandátu nejsou uvedeny hlavně v zákoně o obcích, nýbrž v zákoně o volbách do zastupitelstev obcí. Příslušný výklad v komentáři však není uveden k zákonu o volbách do obecních zastupitelstev, ale v komentáři zákona o obcích v § 69.⁵⁰

Zánik mandátu člena zastupitelstva můžeme rozdělit do dvou skupin. Jedná se o zánik mandátu ze zákona dle § 55 odst. 2) zákona o volbách do obecních

⁴⁹ § 89 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

⁵⁰ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář.* 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022.

POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019.

zastupitelstev, respektive zákonem stanovený okamžik, nebo zánik mandátu rozhodnutím zastupitelstva obce.⁵¹

Současně se toto usnesení vyvěsí na úřední desce příslušného obecního úřadu a za doručené se usnesení považuje sedmým dnem ode dne vyvěšení.⁵² Mandát zaniká až dnem, kdy marně uplynula lhůta pro podání návrhu k soudu, což znamená, že všichni zúčastnění se zánikem mandátu souhlasí a nikdo nechce rozhodnutí o zániku mandátu rozporovat. Pokud však bylo podání návrhu k soudu učiněno, mandát zaniká až dnem právní moci rozhodnutí soudu, kterým bylo usnesení zastupitelstva, potažmo rozhodnutí ředitele krajského úřadu či ministra vnitra, potvrzeno. Jinými slovy soud posoudil zánik mandátu a dospěl k závěru, že je usnesení či rozhodnutí platné.⁵³

V případě zastupitelstva hlavního města Prahy jsou dle § 49 zákona o hl. městě Praze podmínky vzniku a zániku mandátu člena zastupitelstva upravena zvláštním právním předpisem, kterým je právě zákon o volbách do obecních zastupitelstev. Nicméně dle zákona a komentářové literatury mandát člena zastupitelstva hlavního města Prahy zaniká:

- „a) odmítnutím slibu člena zastupitelstva hlavního města Prahy nebo složením slibu s výhradou,*
- b) dnem, kdy primátor hlavního města Prahy obdrží písemnou rezignaci člena zastupitelstva hlavního města Prahy na jeho mandát; dnem, kdy primátor hlavního města Prahy podá rezignaci na zasedání zastupitelstva hlavního města Prahy,*
- c) úmrtím člena Zastupitelstva hl. m. Prahy,*
- d) dnem voleb do zastupitelstva hlavního města Prahy,*
- e) vysloví-li to zastupitelstvo hlavního města Prahy z důvodů uvedených v § 55 odst. 3 písm. a) až c) zák. o volbách do zastupitelstev obcí“.*⁵⁴

⁵¹ POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 378.

⁵² *Trvalý pobyt kandidáta a následně zvoleného člena zastupitelstva obce v souvislosti s volbami do zastupitelstev obcí*. Ministerstvo vnitra České republiky. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/stanoviska-k-volbam-obce-trvaly-pobyt-kandidata-a-nasledne-zvoleneho-clena-zastupitelstva-obce-v-souvislosti-s-volbami-do-zastupitelstev-obci.aspx> [cit. 2024-03-20].

⁵³ *Neslučitelnost funkcí u zastupitelů obcí*. Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/neslucitelnost-funkci-u-zastupitelu-obci.aspx> [cit. 2024-03-18].

⁵⁴ § 55 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí;

Mandáty všech zastupitelů hlavního města Prahy nebo mandáty členů zastupitelstva městských částí zanikají taktéž rozpuštěním zastupitelstva, a to dle § 67 a § 92 zákona o hlavním městě Praze.

V případě zániku mandátu člena zastupitelstva kraje dle § 32 odst. 2 zákona o krajích je uvedeno, že „*podmínky vzniku a zániku mandátu člena zastupitelstva upravuje zvláštní zákon*“⁵⁵ Tímto zvláštním zákonem je zákon o volbách do zastupitelstev krajů, kde jsou v § 48 odst. 2 až 5 vymezeny konkrétní důvody zániku mandátu. Tak jako je tomu u obcí, mandát vzniká zvolením, ihned po ukončení hlasování, a tím pádem i „starý“ mandát člena zastupitelstva zaniká. Dále mandát zaniká z důvodů:

- „b) odmítnutím složení slibu člena zastupitelstva kraje nebo složením slibu s výhradou,*
- c) okamžikem, kdy hejtmán kraje obdrží písemné oznámení o odstoupení z funkce člena zastupitelstva kraje; oznámení o odstoupení nelze vzít zpět,*
- d) úmrtím člena zastupitelstva kraje“.*

Kromě případů uvedených v odstavci 2 zaniká mandát člena zastupitelstva kraje okamžikem, kdy to vysloví příslušné zastupitelstvo kraje z důvodu:

- „a) neslučitelnosti funkce,*
- b) ztráty volitelnosti,*
- c) pravomocného rozhodnutí soudu, kterým byl člen zastupitelstva odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody“.*

Současně se toto usnesení nebo rozhodnutí vyvěsí na úřední desce krajského úřadu; za doručené se usnesení nebo rozhodnutí považuje třetím dnem ode dne vyvěšení.

Mandáty členů krajského zastupitelstva zanikají také rozpuštěním krajského zastupitelstva dle § 45 zákona o krajích.

3.1 Odmítnutí složení slibu nebo složení slibu s výhradou

Pro další výkon funkce zastupitele je nutné složit slib. Nejde jen o ceremonii „uvedení zastupitele v úřad“, ale složení slibu má hodnotu i symbolickou. V případě, že zvolený zastupitel odmítne slib složit, nebo ho složí s výhradou a jeho

DĚVĚROVÁ, M. § 49. DĚVĚROVÁ, M. HAVEL, T. RADOŠINSKÝ, A., MAŘÍK, R. *Zákon o hlavním městě Praze: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023.

⁵⁵ § 32 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích.

projev je jednoznačný, jasný a naplněn vůlí, že takové právní jednání skutečně plyne z jeho libovůle, jeho mandát zaniká. Po formální stránce se může jednat i o jednání konkludentní, jestliže je takovéto jednání jasně směřováno k odmítnutí složení slibu v rámci vyzvání při prvním jednání zastupitelstva. Jedná se například o nevyslovení slova „slibuji“. Prohlášení „slibuji“ však může být v některých případech nahrazeno odpovědí „ano, souhlasím“ nebo „přisahám“. Takováto prohlášení neodporují podstatě slibu, a i proto mohou být uznána za souhlasný projev.⁵⁶

Rovněž není obligatorní přítomnost zastupitele na prvním jednání zastupitelstva, kdy se skládá slib. Nesložení slibu kvůli neúčasti, například při dlouhodobé nemoci nebo tím, že je to vyjádřením politického postoje, nemá vliv na trvání mandátu.⁵⁷ Zvolený zastupitel tedy bude skládat slib na nejbližším zasedání zastupitelstva, kterého se zúčastní.⁵⁸

Forma i obsah slibu je pro daný územní samosprávný celek konkrétní a odchylovat se od něj není možné, což uvedl i ve svém rozsudku ze dne 24. 6. 2015, č. j. 9 A 373/2014-44 Městský soud v Praze, který konstatoval, že hlavně u slibu zastupitele hlavního města Prahy je text „*přísně formalizovaný právní akt, který zákonodárce jednoznačně vymezil textem uvedeným v uvozovkách, aniž by připustil jeho modifikaci*“, která je například možná v případě slibu do obecních zastupitelstev.⁵⁹

V případě slibu do obecních zastupitelstev zní slib: „*Slibuji věrnost České republice. Slibuji na svou čest a svědomí, že svoji funkci budu vykonávat svědomitě, v zájmu obce (města, městyse) a jejích (jeho) občanů a řídit se Ústavou a zákony České republiky*“⁶⁰. Slib se skládá před zastupitelstvem.⁶¹

⁵⁶ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků*. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-6-3-sprava-obce-v-dobe-mezi-konanim-voleb-do-zastupitelstva-obce-a-zvolenim-novych-obecnich-organu.aspx> [cit. 2024-03-13].

⁵⁷ COGAN, R. *Zákon o krajích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2018, § 33.

⁵⁸ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, § 69.

⁵⁹ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, § 69.

⁶⁰ § 69 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

⁶¹ § 69 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

Znění slibu do zastupitelstva hlavního města Prahy zní: „*Slibuji věrnost České republice. Slibuji na svou čest a svědomí, že svoji funkci budu vykonávat svědomitě, v zájmu hlavního města Prahy a jeho občanů, řídit se Ústavou a zákony České republiky*“.⁶² Vyslovení slibu se v tomto případě skládá do rukou předsedajícího zasedání zastupitelstva.⁶³

A slib pro zastupitelstvo městské části zní: „*Slibuji věrnost České republice. Slibuji na svou čest a svědomí, že svoji funkci budu vykonávat svědomitě, v zájmu městské části a jejích občanů, řídit se Ústavou a zákony České republiky*“.⁶⁴ V případě procedury složení slibu u městských částí se v zákoně předpokládá složení slibu do rukou předsedajícího.⁶⁵

V případě slibu do krajského zastupitelstva zní slib: „*Slibuji věrnost České republice. Slibuji na svou čest a svědomí, že svoji funkci budu vykonávat svědomitě, v zájmu kraje a jeho občanů a řídit se Ústavou a zákony České republiky*“.⁶⁶ Vyslovení slibu probíhá taktéž před zastupitelstvem, nikoliv před předsedajícím nebo hejtmanem.⁶⁷

Jak je z uvedených slibů zřejmé, zvolený zastupitel složením slibu deklaruje své závazky k danému územnímu celku a jeho občanům. Složení slibu člen zastupitelstva stvrzuje svým podpisem. Odmítnutí složení slibu nebo složení slibu s výhradou je nevratné a mandát zastupitele tím tak zaniká.

3.2 Zánik mandátu člena zastupitelstva rezignací zastupitele

Dle § 55 odst. 2 písm. b) zákona o obcích mandát zastupitele zaniká dnem, kdy starosta obdrží písemnou rezignaci člena zastupitelstva obce na jeho mandát. Speciálním procesem je rezignace u starosty, jehož mandát zaniká dnem, kdy podá rezignaci na zasedání zastupitelstva obce. Rezignace je právním jednáním, které nelze vzít zpět.⁶⁸ Forma rezignace musí být podána písemně, zákon však neukládá

⁶² § 50 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

⁶³ RADOŠINSKÝ, A. MAŘÍK, R. § 50. DĚVĚROVÁ, M. HAVEL, T. RADOŠINSKÝ, A., MAŘÍK, R. *Zákon o hlavním městě Praze: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023.

⁶⁴ § 87 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

⁶⁵ HAVEL, T. § 87. DĚVĚROVÁ, M. HAVEL, T. RADOŠINSKÝ, A., MAŘÍK, R. *Zákon o hlavním městě Praze: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023.

⁶⁶ VENZARA, D., HAVEL, T. § 33. POSPÍŠIL, P., TĚŽKÝ, V. a kol. *Zákon o krajích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 141.

⁶⁷ § 33 odst. 3 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích.

⁶⁸ FUREK, A. § 69. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 380, marg. č. 19.

povinnost či požadavek na listinnou či elektronickou podobu. Rezignující si tak může vybrat. Rezignace by měla být v listinné podobě minimálně vlastnoručně podepsána, nemusí být opatřena úředně ověřeným podpisem. Elektronická podoba rezignace musí mít dle § 6 odst. 1 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, uznávaný elektronický podpis. Možné je k podání rezignace i využití datové schránky, pokud ji dotyčný zastupitel disponuje.⁶⁹

Doručení starostovi však praxe vykládá i jako doručení obci jako takové, a to prostřednictvím její podatelny nebo datové schránky. Pokud byla tedy písemná rezignace přijata zaměstnancem obecního úřadu, který je zmocněný k přijímání korespondence pro orgány a funkcionáře obce, byla orazítkována podacím razítkem, pohlíží se na ní jako na doručenu rezignaci starostovi skrz podatelnu obecního úřadu.⁷⁰

Starosta má výjimku v podávání písemné rezignace, kdy je možné, aby podal rezignaci ústně na zasedání zastupitelstva obce. Judikatura rezignaci starosty vymezila ještě detailněji, kdy se ve svém rozsudku⁷¹ Krajský soud v Českých Budějovicích ztotožnil se závěrem Městského soudu v Praze⁷², dle něhož „*starosta obce může podat rezignaci pouze na zasedání zastupitelstva obce a tento postup nelze nahradit jiným způsobem jako je například podání rezignace k rukám místostarosty nebo doručení na podatelnu obecního úřadu*“.

Problematickou otázkou je možnost odložené účinnosti rezignace. Dle metodického doporučení Ministerstva vnitra se k datu, které se v rezignaci objeví a ke kterému se člen zastupitelstva vzdává mandátu, nepřihlíží, neboť je rozhodující datum doručení starostovi.⁷³ Odlišný názor však zastává komentářová literatura,

⁶⁹ FUREK, A. § 69. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D, CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 380, marg. č. 20.

⁷⁰ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků*. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-6-3-sprava-obce-v-dobe-mezi-konanim-voleb-do-zastupitelstva-obce-a-zvolenim-novych-obecnich-organu.aspx> [cit. 2024-03-13].

⁷¹ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 4. 2021, č. j. 61 A 19/2020-153.

⁷² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 12. 2020, č. j. 11 A 69/2020-74.

⁷³ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků*. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-6-3-sprava-obce-v-dobe-mezi-konanim-voleb-do-zastupitelstva-obce-a-zvolenim-novych-obecnich-organu.aspx> [cit. 2024-03-13].

„*Pokud je v rezignaci uvedeno datum, ke kterému se člen zastupitelstva vzdává mandátu, není toto datum právně významné. Rozhodujícím datem, je datum doručení písemné rezignace starostovi obce.*“

kteřá se staví více na stranu celkové neplatnosti takovéto rezignace, ke které se následně nebude přihlížet vůbec.⁷⁴ Autorka se staví na stranu komentářové literatury, neboť i jasný jazykový výklad daného ustanovení stanoví, že mandát zaniká doručením starostovi. V případě toho, že by se v listině objevilo datum odložení rezignace a jeho mandát by zanikl už doručením, bylo by to zjevně v rozporu s vůlí zastupitele. Dle mého názoru by měl být zastupitel obeznámen se skutečností, že jeho rezignace je neplatná, popřípadě vyzván k sepsání platné rezignace, která bude moci být účinná doručením starostovi obce a bude pouze na zastupiteli, k jakému datu se rozhodne rezignaci starostovi doručit.

V případě zastupitelstva hlavního města Prahy je situace obdobná jako u obecního zastupitelstva s tím rozdílem, že písemnou rezignaci přejímá primátor hlavního města Prahy a ne starosta.⁷⁵ Městské části hlavního města Prahy mají úpravu stejnou jako obecní zastupitelstva.

Mandát člena zastupitelstva kraje zaniká okamžikem, kdy hejtman kraje obdrží písemné oznámení o odstoupení z funkce člena zastupitelstva kraje; oznámení o odstoupení nelze vzít zpět.⁷⁶ Nejvyšší správní soud nicméně ve své judikatuře uvádí, že pokud „není rezignační prohlášení předáno osobně, musí hejtman jakožto adresát oznámení o odstoupení z funkce člena zastupitelstva ověřit, zda je toto prohlášení skutečně podepsáno odstupujícím zastupitelem. Dále musí ověřit, zda jde o aktuální, tedy k okamžiku odeslání, existující projev vůle tohoto zastupitele rezignovat. Právě splněním těchto požadavků lze zabránit případným machinacím vedoucím k protiústavní změně volného mandátu na mandát vázaný“.⁷⁷

Nejen z textu zákona lze vyčíst, že z podané rezignace musí být jednoznačně patřno, kdo jej činí a co je tímto právním jednáním požadováno, ale i Nejvyšší

⁷⁴ FUREK, A. § 69. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 381, marg. č. 22.

„Mandát zaniká dnem, kdy rezignaci obdrží starosta, takže odložit účinnost rezignace z vůle zastupitele nejde. Sporné však je, zda takto odložená rezignace je platná, zda vede k zániku mandátu okamžikem doručení obci, nebo zda nemá právní relevanci pro rozpor se zákonem. V takovém případě totiž vůle zastupitele není rezignovat na mandát okamžikem doručení rezignace obci, ale okamžikem, který sám zastupitel určí. To je však v rozporu se zákonem a na takto podanou rezignaci je nutné pohlížet jako na rezignaci neplatnou. Není proto namístě aplikovat § 550 a § 548 odst. 1 občanského zákoníku, podle něhož je-li zánik práva vázán na nemožnou (nepřípustnou) podmínku, nepřihlíží se k ní. V tomto případě je totiž zastupitelem celá účinnost rezignace vázána uplynutím času a dovédit zánik mandátu okamžikem doručení obci by bylo zcela zjevně v rozporu s jasnou vůlí zastupitele.“

⁷⁵ § 55 odst. 2 písm. b) zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

⁷⁶ § 48 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 5. 2014, č. j. 9 Aps 14/2013-72.

správní soud se ve svém rozsudku vyjádřil tak, že „*projev vůle zastupitele rezignovat musí být učiněn tak, aby o jeho existenci a aktuálnosti nebyly žádné rozumné pochybnosti*“.⁷⁸

3.3 Zánik mandátu člena zastupitelstva úmrtím člena zastupitelstva

Mandát člena zastupitelstva zaniká úmrtím zastupitele. Z právního hlediska je však zajímavé, kdy přesně mandát zaniká – okamžikem úmrtí zastupitele. Tento okamžik je nutné určit dle dostupných informací. Může nastat situace, kdy zastupitel zemře přímo na jednání zastupitelstva a tento okamžik je důležité určit na minutu přesně.⁷⁹ Dále se může stát, že zastupitel zemře a nelze identifikovat tělo. V tomto případě je pak namíste prokázání okamžiku úmrtí soudem a prohlášením za mrtvého, které se řídí dle § 26 a § 28 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. V situaci, kdy se jedná o zastupitele, který je nezvěstný a byl prohlášen za mrtvého, nastává moment, kdy soud určí den, který platí za den smrti nezvěstného, ovšem pro potřeby zániku mandátu člena zastupitelstva je podstatný den právní moci soudního rozhodnutí o prohlášení za mrtvého. Ustanovení o nezvěstnosti ale na výkon mandátu člena zastupitelstva nedopadají.⁸⁰ Uvolněného mandátu se po soudním rozhodnutí o prohlášení za mrtvého ujímá náhradník a pokud není náhradník, mandát zůstane neobsazeným.

Pokud se prokáže, že je zastupitel stále naživu, ač byl soudně prohlášen za mrtvého, a jeho mandátu se ujal náhradník, původní mandát se mu obnovuje a lze ho případně znovu získat až v následujících volbách.⁸¹

3.4 Zánik mandátu člena zastupitelstva dnem voleb do zastupitelstva

Každé volební období je ukončeno pro všechny zastupitele novými volbami v určitém časovém horizontu. Pro obecní zastupitelstvo mandát zaniká dnem voleb do zastupitelstva obce a dle § 3 odst. 3 zákona o volbách do obecních zastupitelstev,

⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 5. 2014, č. j. 9 Aps 14/2013-72.

⁷⁹ MORAVEC, O., RIGEL, F., *Zánik mandátu člena zastupitelstva obce*. Časopis pro právní vědu a praxi, 1/2004, s. 69.

⁸⁰ COGAN, R. *Zákon o krajích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2018, § 32.

⁸¹ MORAVEC, O., RIGEL, F., *Zánik mandátu člena zastupitelstva obce*. Časopis pro právní vědu a praxi, 1/2004, s. 69.

je den voleb jejich prvním dnem. Tedy původním členům zastupitelstva obce mandát zanikne s uplynutím prvního dne voleb, a v případě, že by byly volby pouze jednodenní, tak mandáty nově zvolených zastupitelů by po určitou dobu souběžně existovaly s mandáty původních zastupitelů.⁸² Klasicky však volby probíhají ve dvou dnech, konkrétně v pátek a v sobotu, a tedy původním členům zastupitelstva obce zanikne mandát uplynutím prvního dne voleb a nově zvolení členové obecního zastupitelstva získávají mandát ukončením hlasování až následující den. V tomto mezičase je tedy nižší územní samosprávný celek bez zastupitelstva.

Standardní volební období zastupitelstva jak pro obce, tak pro kraje je čtyřleté⁸³, ale není stanoveno přesně na den, „*neboť přesná délka závisí na rozhodnutí prezidenta o termínu voleb*“⁸⁴.

V případě zastupitelstva hlavního města Prahy a městských částí jsou podmínky obdobné jako pro obecní zastupitelstvo.

Členovi krajského zastupitelstva mandát zaniká ukončením hlasování druhý den voleb⁸⁵. Na tomto ustanovení je vidět časově přesnější a kontinuálnější přechod mandátů členů „původního“ zastupitelstva kraje na nově zvolené členy zastupitelstva kraje a neměla by tedy nastat situace „dvojího zastupitelstva“ nebo naopak časový úsek, kdy daný územní celek nemá žádného člena zastupitelstva.

3.5 Sloučení obcí nebo připojení obce k jiné obci

Podstatou zániku mandátu člena zastupitelstva sloučením nebo připojením dvou a více obcí, dle § 55 odst. 2 písm. e) zákona o volbách do zastupitelstev obcí, spočívá ve vzniku jedné, nové obce. Sloučení obcí je upraveno v § 19 odst. 1, připojení pak v odst. 3 zákona o obcích a spadá do kategorie forem změn území územního samosprávného celku. Zákon rozlišuje sloučení obcí, připojení obce, vznik obce oddělením části obce, přeměnu vojenského újezdu na obec nebo tzv. změny hranic obce.⁸⁶ Vždy se musí jednat o dobrovolnou dohodu

⁸² FUREK, A. § 69. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 382, marg. č. 24.

⁸³ Čl. 102 odst. 2 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁸⁴ MORAVEC, O., RIGEL, F., *Zánik mandátu člena zastupitelstva obce*. Časopis pro právní vědu a praxi, 1/2004, s. 68.

⁸⁵ § 48 odst. 2 písm. a) zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

⁸⁶ RIGEL, F. § 19. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 127, marg. č. 1.

daných subjektů.⁸⁷ Sloučení nebo připojení obcí může být provedeno pouze k počátku kalendářního roku.⁸⁸

V případě připojení obce k sousední obci se jedná o situaci, kdy připojovaná obec zanikne a obec, ke které je jiná připojována, se zvětší právě o zaniklou obec. Dnem připojení k jiné obci zaniká mandát člena zastupitelstva zaniklé obce. V tomto případě není nutné konat nové volby, neboť členové zastupitelstva rozšířené obce či obcí svůj mandát nadále vykonávají.⁸⁹ Volby se tak konají až v řádném termínu voleb obce, ke které se zaniklá obec připojila.⁹⁰

Sloučením obcí se rozumí situace, kdy zaniknou dvě nebo více obcí, které se chtějí sloučit, a vznikne jedna nová souhrnná obec.⁹¹ Mandáty všech členů zastupitelstev obcí, které se slučují, zanikají dnem sloučení obcí. Dle § 58 odst. 1 písm. c) zákona o volbách do obecních zastupitelstev je poté nutné konat nové volby. Než bude zvolen starosta nové obce, je na přechodnou dobu jmenován správce obce Ministerstvem vnitra, který je vybrán z řad zaměstnanců ministerstva dle § 98 odst. 1 písm. c) zákona o obcích. Ministerstvo vnitra vyhlásí nové volby do 30 dnů od obdržení návrhu na konání nových voleb. Tento návrh zasílá dle § 58 odst. 4 zákona o volbách do zastupitelstev obcí starosta dotčené obce skrze příslušný krajský úřad Ministerstvu vnitra do třiceti dnů od vzniku nové obce.

3.6 Zánik mandátu člena zastupitelstva rozhodnutím zastupitelstva – odsouzení člena zastupitelstva k nepodmíněnému trestu odnětí svobody

Zastupitelstvo obce v případech uvedených v § 55 odst. 3 zákona o volbách do obecních zastupitelstev musí vyslovit rozhodnutím zánik mandátu. Pokud tak

⁸⁷ KOPECKÝ, M. § 19. KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírcce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář.* 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 52.

⁸⁸ MÜLLEROVÁ, D., *Metodická pomůcka Ministerstvo vnitra České republiky – Území obce, postupy a důsledky jeho změn.* Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/metodicke-materialy-k-zakonnym-zmocnenim.aspx> [cit. 2024-03-14].

⁸⁹ RIGEL, F. § 19. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 133, marg. č. 35.

⁹⁰ MÜLLEROVÁ, D., *Metodická pomůcka Ministerstvo vnitra České republiky – Území obce, postupy a důsledky jeho změn.* Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/metodicke-materialy-k-zakonnym-zmocnenim.aspx> [cit. 2024-03-14].

⁹¹ RIGEL, F. § 19. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 127, marg. č. 2.

zastupitelstvo neučiní na svém nejbližším zasedání, přebírá tuto „zodpovědnost a povinnost“ ředitel krajského úřadu ve správním řízení a v přenesené působnosti.⁹² Na žádost ředitele krajského úřadu je svoláno mimořádné zasedání zastupitelstva, které se uskuteční do 21 dnů od doručení této žádosti. Pokud ani v tomto případě nedojde k vyslovení zániku mandátu, tak jak je ze zákona nařízeno, zanikne mandát člena zastupitelstva obce, vysloví-li to přímo ředitel krajského úřadu.⁹³ Nadřízeným orgánem je v této věci Ministerstvo vnitra.⁹⁴

Dle § 48 odst. 4 zákona o volbách do zastupitelstev krajů je následný proces v případě nevyslovení zániku mandátu zastupitelstvem kraje na jeho nejbližším zasedání obdobný, jako u obecního zřízení. Do věci se následně vloží místo ředitele krajského úřadu ministr vnitra, který neprodleně požádá o svolání mimořádného zasedání zastupitelstva kraje, které se uskuteční nejpozději do 30 dnů od doručení jeho žádosti. Pokud ani při tomto zasedání není dosaženo zániku mandátu, vysloví zánik mandátu přímo ministr vnitra. Stejného postupu se použije i v případě nečinnosti zastupitelstva hlavního města Prahy.

Jedná se pouze o případy pravomocného rozhodnutí soudu, kterým byl člen zastupitelstva odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Faktem je, že zánik mandátu nenastává až v případě nastoupení k výkonu trestu, ale již vydáním pravomocného rozhodnutí soudu, kterým byl člen zastupitelstva odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.⁹⁵ Pouhé odsouzení za trestný čin ale není považováno za důvod k zániku mandátu, a to ani v případě, že se jedná o trestný čin spojený s výkonem funkce.⁹⁶

3.7 Zánik mandátu člena zastupitelstva rozhodnutím zastupitelstva – ztráta volitelnosti

Ztrátou volitelnosti se rozumí ztráta některé z podmínek určené v § 5 zákona o volbách do zastupitelstev obcí a v § 5 zákona o volbách do zastupitelstev krajů.

⁹² MOLEK, P. § 91. BLAŽEK, T., JIRÁSEK, J., MOLEK, P., POSPÍŠIL, P., SOCHOROVÁ, V., ŠEBEK, P. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. aktualizace. Praha: C. H. Beck, 2016.

⁹³ POLČÁK, S., PRŮŠA, L., SVEJKOVSKÝ, V. a kol. *Právo pro obce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023. b) *Další důvody zániku mandátu*.

⁹⁴ FUREK, A. § 69. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 382, marg. č. 25.

⁹⁵ COGAN, R. *Zákon o krajích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2018, s. 152.

⁹⁶ FUREK, A. § 69 POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 382, marg. č. 26.

Právo být volen a zvolen je dáno několika předpoklady – není omezená osobní svoboda z důvodu výkonu trestu odnětí svobody a není omezena svéprávnost k výkonu volebního práva.⁹⁷ Pasivní volební právo u voleb do obecních zastupitelstev, zastupitelstva hlavního města Prahy i městských částí hlavního města Prahy se skládá ještě z dalších třech kumulativních podmínek – trvalý pobyt na území obce (v případě voleb do zastupitelstva městské části Prahy musí být trvalý pobyt v dané městské části), české státní občanství nebo se může jednat i o občana státu Evropské unie, který má přiznané právo volit⁹⁸ a věk nejméně 18 let druhý den voleb (pokud se volby konají ve dvou dnech).⁹⁹ U voleb do krajských zastupitelstev je přiznané aktivní i pasivní volební právo pouze pro státní občany České republiky, kteří musí mít přihlášený trvalý pobyt v obci, která náleží do územního obvodu kraje a věk nejméně 18 let druhý den voleb, pokud se volby konají ve dvou dnech.¹⁰⁰

Pokud se dotyčný stal plně svéprávným uzavřením manželství ještě před dovršením osmnácti let věku, volební právo si nárokovat nemůže, neboť jsou to dva rozdílné instituty. „*Je-li v zákoně uvedena pro vznik práva či povinnosti určitá věková hranice, např. osmnáct let, je třeba vycházet z lex specialis, např. v případě volebního práva.*“¹⁰¹

Nejvyšší správní soud se v roce 2017 na žádost Ministerstva vnitra zabýval otázkou omezení svéprávnosti a jejího dopadu na výkon volebního práva, neboť rozhodovací praxe soudů v těchto řízeních byla různorodá a obecním úřadům vznikaly problémy, kdy nedokázaly jednoznačně interpretovat soudní rozhodnutí, zda je překážka výkonu volebního práva dána, či nikoliv. Ve svém stanovisku ze dne 15.2.2017, sp. zn. Cpjn 23/2016 se Nejvyšší soud vyjádřil tak, že soud je celkově oprávněn rozhodnout o omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva v rámci řízení o omezení svéprávnosti, ale toto omezení lze uložit jen výslovným výrokem v soudním rozhodnutí.

⁹⁷ § 4 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

⁹⁸ Jedná se o občana i jiného členského státu EU, který je držitelem potvrzení o přechodném pobytu na území nebo osvědčení o registraci nebo povolení k trvalému pobytu.

⁹⁹ § 4 odst. 1 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

¹⁰⁰ § 4 odst. 1 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

¹⁰¹ KRÁLÍČKOVÁ, Z. § 672. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 37, marg. č. 5.

Zajímavostí je, že smrtí kandidáta nezaniká právo být zvolen zastupitelem, jeho mandát však zanikne až když to vysloví zastupitelstvo pro ztrátu volitelnosti, jak uvedl Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením s č. j. 40 A 17/2014-56 ze dne 10.11.2014, že „ač kandidát přestal být volitelný po registraci kandidátní listiny, ve smyslu § 5 odst. 1 zákona o volbách do obecních zastupitelstev, z důvodu jeho úmrtí, i takové hlasy se započtou do celkového počtu hlasů odevzdaných pro volební stranu, za kterou kandidát kandidoval. Pokud by pak byl uvedený kandidát do zastupitelstva obce zvolen, došlo by kvůli ztrátě volitelnosti v souladu s § 55 odst. 3 písm. b) zákona o volbách do obecních zastupitelstev k zániku jeho mandátu, který by vyslovilo zastupitelstvo obce způsobem uvedeným v odstavci 4 téhož zákonného ustanovení. Registrační úřad totiž nemá zákonnou povinnost ve smyslu §24 odst. 5 zákona o volbách do obecních zastupitelstev zajistit zveřejnění informace o úmrtí kandidáta, jenž zemřel v mezidobí po registraci na kandidátní listině do konání voleb, ve všech volebních místnostech na území obce“. Na konci usnesení je uvedeno, že „obdobné závěry lze učinit i ve vztahu k volbám do Poslanecké sněmovny, krajským volbám i volbám do Evropského parlamentu, kde se uplatňuje rovněž poměrný systém“.

Pokud již zvolený člen zastupitelstva ztratí trvalý pobyt během funkčního období na daném území, znamená to i ztrátu volitelnosti, což je důvodem pro vyslovení zániku mandátu zastupitelstvem. Aneb jak konstatoval rovněž Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 10. 10. 2000, sp. zn. IV. ÚS 420/2000: „v právním státě musí mít každé konkrétní jednání předvídatelné právní důsledky. Ústavní soud proto zastává názor, že ke ztrátě volitelnosti, a tedy i k zániku mandátu, dochází na základě skutečnosti, že došlo ke změně trvalého pobytu mimo obvod obce.... Je-li zákonem podmínka trvalého pobytu stanovena jako *condicio sine qua non* volitelnosti do orgánu obce, nutno s ní také jako s takovou ze strany zastupitelů zacházet, tj. být si vědom nepříznivých důsledků v oblasti výkonu volených funkcí“.

Jinými slovy řečeno, pokud se zvolený zastupitel oficiálně odstěhuje, ztrácí i svůj mandát. Značné množství judikatury se zabývá rozdílem mezi faktickým a evidenčním trvalým pobytem, avšak ne zcela konkrétně v rámci zániku mandátu. Tento bod je nicméně nutný zmínit, neboť došlo k případům, kdy zastupitelstvo rozhodovalo o ztrátě mandátu z důvodu ztráty volitelnosti na základě toho, zda daný zastupitel v dané obci i fakticky bydlí (nejen evidenčně), a jestli je jeho vztah ke konkrétní obecní samosprávě „oprávněný“. Dle Nálezu Ústavního soudu ze dne

13. 9. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94 „se u pojmu trvalý pobyt dle názoru Ústavního soudu jedná o faktické vyjádření trvalého pobytu, a tedy o trvalý pobyt nikoliv ve smyslu evidenčním – přihlášení se k trvalému pobytu na příslušném úřadě – ale ve smyslu faktickém. Trvalým pobytem je třeba takto rozumět pobyt v místě stálého bydliště člověka, tj. zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání a v němž se také zdržuje s úmyslem zdržovat se zde trvale“.

Otázka trvalého bydliště občanů je sice v obecné rovině záležitostí evidenční, a nikoliv faktickou, nicméně ve věcech volebních je dle názoru Ústavního soudu nutno pojem vykládat materiálně. „Přiléhavější je proto postoj zaujatý v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/94 ze dne 13. 9. 1994 (N 40/2 SbNU 7; 207/1994 Sb.) vycházející z trvalého pobytu jako stavu faktického. Tento závěr podporuje i ústavní vymezení územních samosprávných celků jako územních společenství občanů, která mají právo na samosprávu (čl. 100 odst. 1 Ústavy). Smyslem formální existence obce je, aby si její obyvatelé mohli sami spravovat své vlastní záležitosti. Činí tak prostřednictvím orgánů obce. Proto také oprávnění tyto orgány vytvářet je podmíněno faktickým poutem obyvatele-voliče k obci.“¹⁰²

3.8 Zánik mandátu člena zastupitelstva rozhodnutím zastupitelstva – neslučitelnost funkcí člena obecního zastupitelstva

Poslední důvod zániku mandátu je neslučitelnost funkcí dle § 5 odst. 2 a 3 zákona o volbách do zastupitelstev obcí. Neslučitelnost funkcí je zde explicitně vymezena pro členy zastupitelstva obce, města, územně členěného statutárního města nebo hlavního města Prahy, kteří vykonávají funkci na pozici zařazeného zaměstnance obecního nebo městského úřadu v dané obci, městu, územně členěném statutárním městu nebo hlavnímu městu Praze nebo Magistrátu hlavního města Prahy. Taktéž funkce vykonávána zaměstnancem, který je zařazený do úřadu městské části nebo městského obvodu nebo je zařazený do příslušného magistrátu územně členěného statutárního města nebo hlavního města Prahy, je neslučitelná s funkcí člena zastupitelstva v daném městském obvodu nebo městské části. Zaměstnanec vykonávající funkci, který je zařazený do úřadu v příslušném městském obvodu nebo městské části tohoto města, nemůže zastávat funkci člena

¹⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 4. 5. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 6/11.

zastupitelstva územně členěného statutárního města nebo hlavního města Prahy. Obdobně nastává neslučitelnost funkcí u zaměstnanců vykonávající funkci u pověřeného obecního úřadu, krajského nebo finančního úřadu s funkcí člena zastupitelstva obce, města, územně členěného statutárního města nebo hlavního města Prahy, městského obvodu nebo městské části.

Zákonnou podmínkou pro neslučitelnost funkcí je, „že zaměstnanec vykonává přímo státní správu vztahující se k územní působnosti příslušné obce, města, územně členěného statutárního města, hlavního města Prahy, městského obvodu nebo městské části (dále jen „obec“), nebo za podmínky, že jde o zaměstnance jmenovaného starostou, primátorem, v hlavním městě Praze primátorem hlavního města Prahy nebo starostou městské části, hejtmanem nebo radou kraje, obce, města, hlavního města Prahy, městského obvodu nebo městské části“.¹⁰³ Jedná se například o tajemníka obce, vedoucího odboru nebo zaměstnance vykonávající státní správu (agenda matriky, stavebního úřadu, legalizace či vidimace, evidence obyvatel apod.)¹⁰⁴. Jinými slovy, aby došlo k neslučitelnosti funkcí, musí se jednat o některou ze situací, které jsou uvedeny v § 5 odst. 2 zákona o volbách do zastupitelstev obcí a k tomu kumulativně splňovat alespoň jednu z podmínek, které jsou uvedeny v § 5 odst. 3 zákona o volbách do zastupitelstev obcí. Při posuzování neslučitelnosti funkcí se postupuje u všech členů zastupitelstva stejně a nehledí se na to, zda jde o starostu, místostarostu, radního či jen řadového zastupitele.¹⁰⁵

Pokud k neslučitelnosti funkcí dojde zvolením, postupuje se dle § 55 odst. 6 zákona o volbách do zastupitelstev obcí a nově zvolenému členu zastupitelstva může být umožněno překážku neslučitelnosti do 3 dnů po ustavujícím zasedání nového zastupitelstva vyřešit učiněním právního jednání, které vede ke skončení pracovního poměru. Člen zastupitelstva má poté povinnost předložit doklad o tom, že důvod neslučitelnosti pominul.

Jestliže nastane situace, kdy dojde k neslučitelnosti funkcí, neznamena to okamžitý zánik mandátu. Neslučitelnost lze teoreticky odstranit například přeřazením na jinou pozici, která je slučitelná s výkonem funkce člena

¹⁰³ § 5 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

¹⁰⁴ *Neslučitelnost funkcí u zastupitelů obcí*. Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/neslucitelnost-funkci-u-zastupitelu-obci.aspx> [cit. 2024-03-18].

¹⁰⁵ Tamtéž.

zastupitelstva. Dle § 55 zákona o volbách do zastupitelstev obcí patří rozhodování o konkrétních případech neslučitelnosti funkcí, podle výše zmíněných důvodů, výlučně příslušnému zastupitelstvu. Pokud by nastala situace, kdy by došlo k prokázání neslučitelnosti funkcí a zastupitelstvo se tímto problémem nezaobíralo a nevyslovalo zánik mandátu na nejbližším zasedání, do věci se vloží ředitel krajského úřadu. Ředitel krajského úřadu danou situaci posoudí a v případě, že dojde k závěru, že je dán skutečný důvod pro vyslovení zániku mandátu, požádá o svolání mimořádného zasedání zastupitelstva, které se musí sejít nejpozději do 21 dnů od doručení této žádosti.¹⁰⁶ V případě hlavního města Prahy je proces obdobný, ale místo ředitele krajského úřadu je pověřený ministr vnitra.¹⁰⁷ Pokud by ani na tomto mimořádném zasedání nedošlo k vyslovení zániku mandátu, je ze zákona tímto rozhodnutím pověřen přímo ředitel krajského úřadu nebo ministr vnitra.¹⁰⁸ Jak bylo uvedeno v kapitole 3, zánik mandátu nastává až když marně uplyne lhůta pro podání návrhu k soudu nebo dnem právní mocí rozhodnutí soudu, kterým bylo potvrzeno usnesení zastupitelstva, resp. rozhodnutí ředitele krajského úřadu nebo ministra vnitra.¹⁰⁹

Judikatura se v případě neslučitelnosti výkonu funkcí či střetu výkonu funkcí nejčastěji zabývá, zda se v daném případě jedná o přímý výkon správy. V usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem z 11. 1. 2017, s č. j. 40 A 16/2016-24, byla shrnuta dosavadní praxe správních soudů se závěrem, „*že zastupitel nesmí být úředníkem na takovém úřadě, i když o záležitostech obce přímo nerozhoduje*“. Tento závěr je podpořen i usnesením Krajského soudu v Hradci Králové z 12. 5. 2006, s č. j. 30 Ca 23/2006-41 a to tak, že „*skutečnost, že zaměstnanec pověřeného obecního úřadu je vyloučen z projednávání a rozhodování věci, která se týká obce, v níž je současně zastupitelem, nemá vliv na zánik jeho mandátu člena zastupitelstva podle § 55 odst. 4 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů*“.

¹⁰⁶ *Neslučitelnost funkcí u zastupitelů obcí*. Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/neslucitelnost-funkci-u-zastupitelu-obci.aspx> [cit. 2024-03-18].

¹⁰⁷ § 55 odst. 5 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

¹⁰⁸ § 55 odst. 5 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

¹⁰⁹ Tamtéž.

3.9 Zánik mandátu člena zastupitelstva rozhodnutím zastupitelstva – neslučitelnost funkcí člena krajského zastupitelstva

Neslučitelnost funkcí u členů krajského zastupitelstva je vymezena v § 5 zákona o volbách do zastupitelstev krajů. Princip neslučitelnosti funkcí je podobný jako u členů obecního zastupitelstva, nicméně působnost funkcí, které nejsou kompatibilní s výkonem funkce krajského zastupitele, se lehce rozšiřuje. Jedná se o funkce vykonávané na ministerstvech, jiných ústředních orgánech státní správy nebo na orgánech státní správy s celostátní působností, které jsou obsazovány volbou, jmenováním nebo ustanovováním. Dále je funkce člena zastupitelstva kraje neslučitelná „s funkcí vykonávanou zaměstnancem kraje, zařazeným do krajského úřadu, zaměstnancem obce, zařazeným do obecního úřadu, nebo zaměstnancem jiného než ústředního orgánu státní správy, nejde-li o orgán s celostátní působností, jsou-li tyto funkce obsazovány volbou, jmenováním nebo ustanovováním“¹¹⁰. V tomto případě musí být však pro neslučitelnost funkcí splněna kumulativní podmínka, která detailněji stanovuje, že se jedná o „zaměstnance, který vykonává příslušnou funkci na orgánu, jehož územní působnost se alespoň z části kryje s územní působností tohoto kraje“¹¹¹.

Dále je nemožná slučitelnost s funkcí člena zastupitelstva kraje v případě, kdy by „s funkcí statutárního zástupce právnické osoby zřízené nebo založené krajem, anebo v níž má kraj majetkovou účast“¹¹². Nutno podotknout, že poslední podmínka je dána pouze pro členy krajského zastupitelstva, u právní úpravy pro členy obecního zastupitelstva takovéto ustanovení nenalezneme. V uvedené úpravě je taktéž problém s výkladem pojmu statutární zástupce právnické osoby. Ministerstvo vnitra však uvádí, že pojem statutární zástupce „v každém případě zahrnuje statutární orgán, resp. člena statutárního orgánu oprávněného jednat za právnickou osobu“¹¹³.

¹¹⁰ § 5 odst. 2 písm. b) zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

¹¹¹ § 5 odst. 3 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

¹¹² § 5 odst. 2 písm. c) zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

¹¹³ *Neslučitelnost funkcí u zastupitelů krajů*. Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/neslucitelnost-funkci-u-zastupitelu-kraju.aspx> [cit. 2024-03-12].

Jinými slovy jde o to, aby člen zastupitelstva kraje nevykonával státní správu na území svého kraje jako úředník, neboť je tu riziko ohrožení nezávislosti v rámci rozhodování krajských otázek.¹¹⁴ Jedná se například o pozice náměstka ministra pro řízení sekce, náměstka člena vlády, ředitele odboru ministerstva nebo vedoucího oddělení ministerstva, funkce ve vedení jiného ústředního orgánu státní správy, vedoucího zaměstnance generálního ředitelství Úřadu práce České republiky, vedoucího zaměstnance České školní inspekce a další.¹¹⁵

Za situace, kdy je zvoleno nové zastupitelstvo a novému členu zastupitelstva nastane neslučitelnost funkce s výkonem mandátu, je člen zastupitelstva povinen učinit právní jednání do 3 dnů po ustavujícím zasedání zastupitelstva, které směřuje k ukončení neslučitelné funkce a poté je povinen doložit do 3 měsíců od ustavujícího zasedání, že důvody neslučitelnosti pominuly.¹¹⁶ Pokud tak člen zastupitelstva neučiní, zastupitelstvo kraje mu na svém nejbližším zasedání vysloví zánik mandátu. Jestliže se tak na nejbližším zasedání zastupitelstva kraje nestane, do věci vstoupí ministr vnitra a následný postup je stejný, jak bylo uvedeno v kapitole 3.6.

3.10 Zánik mandátu člena zastupitelstva rozpuštěním zastupitelstva

Poslední možností zániku mandátu člena zastupitelstva je jeho rozpuštění. Tato forma zániku mandátu se nenachází ve výčtu dle § 55 odst. 3 zákona o volbách do zastupitelstev obcí nýbrž v § 89 zákona o obcích. „*Rozpuštění zastupitelstva je v zákoně o obcích konstruováno jako ultima ratio, opatření k řešení dlouhodobé nefunkčnosti zastupitelstva*“.¹¹⁷ První důvod pro rozpuštění zastupitelstva obce je situace, kdy se zastupitelstvo dané obce nesejde po dobu delší než 6 měsíců tak, aby bylo usnášeníschopné. Jinými slovy se jedná o situaci, kdy zastupitelstvo nerealizuje samosprávu obce.¹¹⁸ Pokud tuto prodlevu Ministerstvo vnitra zjistí,

¹¹⁴ COGAN, R. *Zákon o krajích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2018, s. 155.

¹¹⁵ *Neslučitelnost funkcí u zastupitelů krajů*. Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/neslucitelnost-funkci-u-zastupitelu-kraju.aspx> [cit. 2024-03-12].

¹¹⁶ § 48 odst. 5 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 6. 2013, č. j. 4 As 30/2013-52.

¹¹⁸ RIGEL, F. § 89. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 563, marg. č. 3.

musí dané zastupitelstvo rozpustit.¹¹⁹ Druhým důvodem je rozpuštění zastupitelstva, které blokuje místní referendum a nepostupuje v souladu s rozhodnutím soudu o této povinnosti. V tomto případě se jedná o situaci, kdy zastupitelstvo obce odmítá vlastním občanům realizaci práva na samosprávu.¹²⁰ Ministerstvo vnitra vyzve zastupitelstvo obce, aby do 2 měsíců zjednálo nápravu a pokud se tak nestane, rozpustí ho.

Pro rozpuštění zastupitelstva je tedy příslušné Ministerstvo vnitra, a to ve správním řízení, které ho zahajuje z moci úřední.¹²¹ Následkem rozpuštění jsou mimořádné volby v dané obci, avšak s výjimkou nekonání nových mimořádných voleb, pokud se rozpuštění uskuteční v posledních šesti měsících funkčního období zastupitelstev obcí.¹²² Od právní moci rozhodnutí o rozpuštění zastupitelstva obce do ukončení hlasování v nových volbách je důležité, aby v obci nenastal naprostý chaos a „bezvládí“ a obec je dále řízena dle § 102a a § 107 zákona o obcích, a je tedy zachována kontinuita nezbytně nutných pravomocí obecní rady, popřípadě starosty, popřípadě místostarosty z řad původních (rozpuštěných) zastupitelů.¹²³

Obdobné podmínky jsou i pro zastupitelstvo hlavního města Prahy, které jsou uvedeny v § 67 zákona o hlavním městě Praze. Po rozpuštění zastupitelstva hlavního města Prahy do doby zvolení nového zastupitelstva přebírá nezbytné úkoly v samostatné působnosti rada hlavního města Prahy, popřípadě primátor.¹²⁴

Pro městské části jsou podmínky stejné, ale o rozpuštění rozhoduje zastupitelstvo hlavního města Prahy a do doby, než bude zvoleno nové zastupitelstvo, zabezpečuje úkoly v samostatné působnosti městské části rada městské části, popřípadě starosta městské části. Povinností vyzvat zastupitelstvo městské části ke zjednání nápravy je příslušný primátor hlavního města Prahy.¹²⁵

¹¹⁹ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář.* 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 202.

¹²⁰ RIGEL, F. § 89. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 563, marg. č. 3.

¹²¹ RIGEL, F. § 89. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 563, marg. č. 4.

¹²² § 58 odst. 2 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

¹²³ KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář.* 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 202.

¹²⁴ § 67 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

¹²⁵ § 92 odst. 2 a 3 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

Důvody rozpuštění krajského zastupitelstva jsou uvedeny v § 45 zákona o krajích, kterými je časové období šesti měsíců, kdy nebylo zastupitelstvo usnášeníschopné nebo si ne zvolilo hejtmana do 6 měsíců od ustanovujícího zasedání nebo 6 měsíců od doby, kdy se hejtman vzdal funkce nebo byl ze své funkce odvolán. Pro rozpuštění je zde opět příslušné ministerstvo vnitra a do doby nových voleb přebírá nezbytné nutné úkoly rada a hejtman.¹²⁶ Nové, mimořádné volby se nekonají v posledních šesti měsících funkčního období zastupitelstva.¹²⁷

¹²⁶ TĚŽKÝ, V., DĚVĚROVÁ, M. § 45. POSPÍŠIL, P., TĚŽKÝ, V. a kol. *Zákon o krajích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 252, marg. č. 13.

¹²⁷ § 58 odst. 2 zákona č. 491/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí; § 51 odst. 3 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

4 Ochrana ve věcech zániku mandátu člena zastupitelstva

4.1 Soudní řízení v případě ochrany ve věcech zániku mandátu

Ochranu ve věcech zániku mandátu člena zastupitelstva upravuje zvláštní právní předpis, zákon č. 150/ 2000 Sb., soudní řád správní (dále jako „soudní řád správní“), konkrétně § 91. Pokud byl návrh na zrušení podán včas, má odkladný účinek, a to až do doby právní moci rozhodnutí soudu, kterým může být usnesení zrušeno.¹²⁸ To znamená, že zastupitel má do té doby právo svůj mandát vykonávat bez omezení.

Člen zastupitelstva, kterému byl vysloven zánik mandátu usnesením nebo rozhodnutím zastupitelstva, popřípadě ředitelem krajského úřadu, nebo volební strana, která podala kandidátní listinu, se mohou domáhat ochrany u příslušného krajského soudu. U členů zastupitelstev obcí jsou to 2 pracovní dny.¹²⁹ Doručení tohoto usnesení nastane sedmým dnem ode dne vyvěšení na úřední desce příslušného obecního úřadu.

Ještě před novelizací zákona¹³⁰ o volbách do zastupitelstev obcí byla jediná možná obrana skrze ústavní stížnost, jak podotkl ve svém nálezu ze dne 10. 10. 2000, sp. zn. IV. ÚS 420/2000 Ústavní soud, který považoval „za nezbytné upozornit v souvislosti s tímto rozhodnutím na potřebu zajistit při novelizaci zákona o komunálních volbách, resp. při přijetí zákona nového, aby právo na soudní ochranu při možných konfliktech mezi státní správou a samosprávou bylo zajištěno obdobným způsobem, jak se stalo v již zmíněném zákoně č. 130/2000 Sb., tedy návrhem ke krajskému soudu, který rozhodne v krátké lhůtě. Bylo by nepochybně neefektivní a neúčelné, aby i nadále trval stav, kdy jedinou obranou při nesouhlasu se zánikem mandátu v zastupitelstvu obce je ústavní stížnost“.

¹²⁸ MOLEK, P. § 91. BLAŽEK, T., JIRÁSEK, J., MOLEK, P., POSPÍŠIL, P., SOCHOROVÁ, V., ŠEBEK, P. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. aktualizace. Praha: C. H. Beck, 2016.

¹²⁹ KÜHN, Z., KOCOUREK, T., MIKEŠ, P., KADLEC, O., ČERNÍN, K., DIENSTBIER F., BERAN, K. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. § 91 marg. 9.

¹³⁰ Aktuální úprava voleb do zastupitelstev obcí je v zákoně č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů s účinností od 31.12.2001. Původní úprava byla v zákoně č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů s účinností od 20.7.1994. Tento zákon je stále platný i účinný, nicméně účinná je pouze část druhá, kterou se doplňuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a část první, kde byly původně upraveny volby do zastupitelstev obcí je zrušena.

Věcně příslušným bude krajský soud dle § 61 zákona o volbách do zastupitelstev v obcích. Místní příslušnost se řídí § 7 soudního řádu správního, kdy je místní příslušnost dána místem, ve kterém se nachází daná obec, v případě hlavního města Prahy pak sídlo ministra vnitra.¹³¹ V případě rozhodnutí ministra vnitra je místně příslušný Městský soud v Praze jako soud jeho místa sídla.¹³²

Stěžejním znakem soudního řízení v případě ochrany ve věcech zániku mandátu je především jeho rychlost a soud má pouze dvacetidenní lhůtu od doručení návrhu na vydání usnesení. Pokud to situace nevyžaduje, soud nemusí nařizovat jednání. Požadavek na rychlost celého procesu je dán zájmem zastupitele, aby znal svoji situaci a rovněž, aby na uprázdněné místo mohl případně nastoupit jeho náhradník.¹³³

Soudní řízení ve věcech zániku mandátu je jednostupňové, kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu je nepřípustná. Dle § 93 soudního řádu správního nelze prominout zmeškání lhůty, nikdo z účastníků nemá nárok na náhradu nákladu řízení. Soud rozhodne usnesením a vyvěsí ho na úřední desce soudu. Tím se usnesení stává ihned pravomocné a nečeká se na doručení účastníkům, a to právě z důvodu, aby nedocházelo ke zdlouhavým obstrukcím s doručováním. Soudní řízení je od soudního poplatku osvobozeno.¹³⁴

Opravné prostředky nejsou z výkladu zákona soudního řádu správního možné. Nejvyšší správní soud ve svém usnesení konstatoval, že *„uvedené ustanovení je nutno vyložit v souladu se systematickou správního řádu soudního i za použití gramatického a teleologického výkladu tak, že kasační stížnost je nepřípustná ve všech věcech upravených v dílu IV. hlavy II. správního řádu soudního, označeném jako „Soudnictví ve věcech volebních a ve věcech místního referenda“, tedy kromě jiného i v řízeních o ochraně ve věcech zániku mandátu upravených v § 91 správního řádu soudního. Všechna řízení upravená v dílu IV. hlavy II. soudního řádu správního se totiž týkají voleb, resp. místního referenda*

¹³¹ MOLEK, P. § 91. BLAŽEK, T., JIRÁSEK, J., MOLEK, P., POSPÍŠIL, P., SOCHOROVÁ, V., ŠEBEK, P. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. aktualizace. Praha: C. H. Beck, 2016.

¹³² Tamtéž.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ KÜHN, Z., KOCOUREK, T., MIKEŠ, P., KADLEC, O., ČERNÍN, K., DIENSTBIER F., BERAN, K. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. § 91 marg. 10.

*a jejich výsledků a jde v nich o ochranu subjektivních politických práv voličů, politických stran, kandidátů a zvolených členů zastupitelských orgánů“.*¹³⁵

I ochrana ve věcech zániku mandátu člena krajského zastupitelstva spadá do správního soudnictví v širším slova smyslu, neboť dle § 2 soudního řádu správního se jedná o ochranu „*veřejných subjektivních práv fyzických i právnických osob*“.¹³⁶

Tak jak je to obdobně u ztráty mandátu člena obecního zastupitelstva, vznik a obsah mandátu člena zastupitelstva kraje je upraven v § 33 zákona o krajích, nicméně konkrétnější ohledně zániku mandátu je § 48 zákona o volbách do zastupitelstev krajů. Jediná odchylka nastane v situaci, kdy zastupitelstvo kraje nevysloví zánik mandátu. Stejně jako u obcí přechází tato „povinnost“ na jiný subjekt, kterým není ředitel krajského úřadu, ale ministr vnitra. Na jeho žádost by mělo být svoláno mimořádné zasedání zastupitelstva, a to do 30 dnů od doručení jeho žádosti. V případě, že se na tomto mimořádném zasedání nevysloví zastupitelstvem zánik mandátu, přísluší tato pravomoc přímo ministrovi vnitra.¹³⁷

Dle § 52 odst. 2 zákona o volbách do zastupitelstev krajů je možný soudní přezkum tohoto rozhodnutí, kterého se domáhá člen zastupitelstva kraje, jemuž mandát zanikl, nebo politická strana, politické hnutí a koalice, která podala kandidátní listinu v kraji. Domáhat se soudní ochrany je možné do dvou kalendářních dnů od doručení rozhodnutí dle § 91 soudního řádu správního.¹³⁸ Věcně příslušný je krajský soud, což plyne z § 54 zákona o volbách do zastupitelstev krajů, místní příslušnost plyne z § 7 soudního řádu správního. V případě, že se jedná o rozhodnutí krajského zastupitelstva, místně příslušný je krajský soud dle sídla kraje. Pokud rozhodnutí vydal ministr vnitra, místně příslušný je Městský soud v Praze, dle sídla správního orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí.

Stejně jako u obcí není možné podávat opravné prostředky. Taktéž není přípustná kasační stížnost, řízení je jednostupňové, soud vydá usnesení, které se

¹³⁵ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 4. 2006, č. j. Vol 1/2006-32.

¹³⁶ MOLEK, P. § 91. BLAŽEK, T., JIRÁSEK, J., MOLEK, P., POSPÍŠIL, P., SOCHOROVÁ, V., ŠEBEK, P. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. aktualizace. Praha: C. H. Beck, 2016.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Tamtéž.

stává pravomocným vyvěšením na úřední desce soudu v plném znění.¹³⁹ Rovněž jako u obcí, dle § 93 soudního řádu správního, nelze prominout zmeškání lhůty a nikdo z účastníků nemá nárok na náhradu nákladu řízení.

A závěrem této kapitoly usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. III. ÚS 326/23, které jasně stanovilo, že „*plnění či neplnění povinností zastupitelů, které vyplývají z řady právních předpisů, však podle krajského soudu není a nemůže být důvodem pro rozhodnutí o zániku mandátu a stejně tak nemůže být předmětem přezkumu ve správním soudnictví*“.

4.2 Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu

Pokud nastane situace, kdy je zastupitelstvo obce, zastupitelstvo hlavního města Prahy nebo městských částí hlavního města Prahy nebo zastupitelstvo kraje rozpuštěno, dané územní celky se můžou proti rozpuštění bránit žalobou ve věcech územní samosprávy ve smyslu § 67 písm. b) soudního řádu správního a postupuje se dle § 65 a násl. soudního řádu správního, které upravují žalobu proti rozhodnutí správního orgánu.¹⁴⁰ V tomto případě jde o ochranu práva územního samosprávného celku na samosprávu, která je zaručena v Ústavě v čl. 8 a čl. 101 odst. 4.¹⁴¹

Žaloba je přípustná pouze pokud byly v řízení před správním orgánem vyčerpány řádné opravné prostředky, kterými je za daných okolností pouze rozklad k ministru vnitra¹⁴². Věcně příslušný je dle § 7 soudního řádu správního krajský soud, místní příslušnost je dána dle sídla správního orgánu, který rozhodnutí vydal.

Aktivní legitimaci pro podání žaloby má v těchto případech obec, hlavní město Praha, městská část hlavního města Prahy nebo kraj, neboť zastupitelstva jsou rozpuštěna. Žalovanou stranou je správní orgán, který rozhodnutí o rozpuštění zastupitelstva vydal (pro obce¹⁴³, kraje¹⁴⁴ a zastupitelstvo hlavního města Prahy¹⁴⁵

¹³⁹ MOLEK, P. § 91. BLAŽEK, T., JIRÁSEK, J., MOLEK, P., POSPÍŠIL, P., SOCHOROVÁ, V., ŠEBEK, P. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. aktualizace. Praha: C. H. Beck, 2016.

¹⁴⁰ RIGEL, F. § 89. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 563–564, marg. č. 4–6.

¹⁴¹ MIKULE, V., KOPECKÝ, M. § 3. HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 388, marg. č. 741.

¹⁴² ŠEBEK, P. § 67. BLAŽEK, T., JIRÁSEK, J., MOLEK, P., POSPÍŠIL, P., SOCHOROVÁ, V., ŠEBEK, P. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. aktualizace. Praha: C. H. Beck, 2016.

¹⁴³ § 89 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

¹⁴⁴ § 45 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích.

¹⁴⁵ § 67 odst. 2 a 3 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

je žalovaná strana Ministerstvo vnitra, pro zastupitelstvo městské části hlavního města Prahy je žalovanou stranou zastupitelstvo hlavního města Prahy¹⁴⁶). Věcně a místně příslušný pro žaloby proti rozhodnutí správního orgánu je Městský soud v Praze.

Žaloba by měla být kvůli závažnosti důsledku (vyhlášení nových voleb) rozpuštění zastupitelstva projednána přednostně, a to dle § 56 soudního řádu správního.¹⁴⁷ Podání žaloby nemá ze zákona odkladný účinek¹⁴⁸, ale v daném případě je na místě, aby bylo s podáním navrhuto i přiznání odkladného účinku¹⁴⁹. Lhůtu pro podání žaloby neupravují konkrétní zákony územních samosprávných celků a musí se tedy uplatnit obecné ustanovení dle § 72 odst. 1 soudního řádu správního, tedy dvouměsíční lhůta, a rozhodným okamžikem je oznámení o rozpuštění zastupitelstva územního samosprávného celku¹⁵⁰. Zmeškání lhůty nelze prominout a nelze ji ani prodloužit. Správní soud rozhodnutí o rozpuštění zastupitelstva rozsudkem zruší nebo žalobu zamítne. Odmítnutí žaloby jako nepřijatelné dle § 68 písm. a) soudního řádu správního by přicházelo v úvahu, pokud by nebyly využity všechny řádné opravné prostředky nebo by byla žaloba podaná po žalobní lhůtě dle § 46 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního.

¹⁴⁶ § 92 odst. 3 a 4 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

¹⁴⁷ RIGEL, F. § 89. POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 563–564, marg. č. 4–6.

¹⁴⁸ § 73 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

¹⁴⁹ ŠEBEK, P. § 67. BLAŽEK, T., JIRÁSEK, J., MOLEK, P., POSPÍŠIL, P., SOCHOROVÁ, V., ŠEBEK, P. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. aktualizace. Praha: C. H. Beck, 2016.

¹⁵⁰ KÜHN, Z., KOCOUREK, T., MIKEŠ, P., KADLEC, O., ČERNÍN, K., DIENSTBIER F., BERAN, K. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, § 67.

Shrnutí

Cílem této bakalářské práce bylo komplexní shrnutí dané problematiky, vymezení všech důvodů a podmínek za jakých mandát zastupitele zaniká a přinést ucelený popis toho, jak daná situace probíhá na obecní a na krajské úrovni, popřípadě v hlavním městě Praze. Při pročitání zákona o obcích a zákona o krajích je zřejmé, že vznikaly ve stejnou dobu. Formulace jsou často téměř totožné, odlišnosti nejsou nijak enormní, pokud ano, snahou bylo tyto rozličné skutečnosti uvést a popsat.

Závěrem uvádím některé nejdůležitější rozdíly, které jsou patrné v právní úpravě. Jako příklad lze uvést rezignaci u řadového člena zastupitelstva, která je podávána výlučně v písemné formě, zatímco starosta může rezignovat i ústně při konání zasedání zastupitelstva. Další odlišnost lze spatřovat u zániku mandátu člena zastupitelstva novými volbami, který je v zákoně u člena obecního zastupitelstva stanoven uplynutím již prvního dne voleb, u krajského zastupitelstva je zánik mandátu stanoven až se skončením voleb. Dále se jedná o svolávání mimořádného zasedání zastupitelstva obcí, kdy povolanou osobou je ředitel krajského úřadu, v případě svolání mimořádného zasedání krajského zastupitelstva je to ministr vnitra. Usnesení či rozhodnutí zastupitelstva o zániku mandátu člena zastupitelstva obce se považuje za doručené sedmým dnem ode dne vyvěšení na úřední desce příslušného obecního úřadu a usnesení či rozhodnutí zastupitelstva o zániku mandátu člena zastupitelstva kraje se považuje za doručené již třetím dnem od jeho vyvěšení na úřední desce příslušného krajského úřadu.

Důvody rozpuštění zastupitelstva jsou dané zákonem a jsou téměř totožné až na výjimku u krajského zastupitelstva. V případě zastupitelstev obcí, zastupitelstva hlavního města Prahy a zastupitelstva městských částí hlavního města Prahy se jedná o nesplnění povinnosti vyhlásit místní referendum, která byla uložena rozhodnutím soudu nebo pokud se zastupitelstvo po dobu delší než 6 měsíců nesejde tak, aby bylo usnášeníschopné. Rozdílné je to u rozpuštění zastupitelstva kraje, které může být rozpuštěno jen pokud se zastupitelstvo nesešlo po dobu delší než 6 měsíců tak, aby bylo schopno se usnášet, nebo pokud si nezvolilo hejtmána do 6 měsíců ode dne, kdy byl odvolán nebo se funkce vzdal, nebo do 6 měsíců, kdy bylo ustanovující zasedání zastupitelstva. Lhůta pro podání žaloby ve věcech ochrany zániku mandátu je u mandátu člena zastupitelstva obce

dva pracovní dny, u mandátu člena zastupitelstva kraje jsou to dva kalendářní dny. Žaloba ve věcech ochrany zániku mandátu člena zastupitelstva má ze zákona odkladný účinek. V případě rozpuštění zastupitelstva a podání žaloby proti rozhodnutí správního orgánu není ze zákona dán odkladný účinek, nicméně to není ani vyloučeno. O přiznání odkladného účinku lze požádat.

Dle mého názoru je právní úprava často až zbytečně členěna do vícero právních předpisů. Osobně bych považovala za ulehčující i logičtější zákon o obcích spojit se zákonem o volbách do zastupitelstev obcí a taktéž zákon o krajích spojit se zákonem o volbách do zastupitelstev krajů. Samostatně existující zákon o hlavním městě Praze dává smysl, neboť hlavní město Praha kombinuje prvky obecní i krajské samosprávy. Domnívám se, že okruh adresátů této právní úpravy je zřejmý, a tím jsou hlavně osoby činné či zainteresované v územních samosprávných celcích, mnohdy bez právního vzdělání a není to pouze úřednický aparát.

Podle mého názoru by se zákonná úprava mohla více přizpůsobit laické veřejnosti, a tím pádem i teoreticky zlepšit fungování územních samospráv díky lepší informovanosti i o možných občanských právech, povinnostech a angažovanosti. Nelze očekávat, že v obci, kterou spravuje nefungující zastupitelstvo, bude probíhat markantní rozkvět. V rámci této bakalářské práce jsem občas čerpala z metodické příručky Ministerstva vnitra, kde byly vždy na konkrétních otázkách nebo případech vysvětleny možné problémy, které zákony neřešily. Upřímně si myslím, že je nevhodné, aby nepřesné nebo dodatečné informace, které v zákoně nejsou uvedeny nebo jsou uvedeny nedostatečně, byly k dohledání jen v těchto metodických příručkách. Tyto pochybnosti by měl přeci reflektovat hlavně zákon, ze kterého by se měly získat potřebné odpovědi, popřípadě komentářová literatura. Pakliže se tak nestane, je na místě, aby otázky zodpověděla judikatura, pokud je již neřešila.

Dále jsem byla lehce udivena, že zákon neuvádí přímou sankci pro případy, kdy zvolený člen zastupitelstva nevykonává svůj mandát tak, jak by řádně měl. Hlavně pro případ dle § 83 odst. 1 zákona o obcích, který říká, že „*člen zastupitelstva obce je povinen zúčastňovat se zasedání zastupitelstva obce, popřípadě zasedání jiných orgánů obce, je-li jejich členem, plnit úkoly, které mu tyto orgány uloží, hájit zájmy občanů obce a jednat a vystupovat tak, aby nebyla*

ohrožena vážnost jeho funkce“ a dle § 34 odst. 2 zákona o krajích, který totožně říká, že „člen zastupitelstva je povinen zúčastňovat se zasedání zastupitelstva, popřípadě zasedání jiných orgánů kraje, je-li jejich členem, plnit úkoly, které mu tyto orgány uloží, hájit zájmy občanů kraje a jednat a vystupovat tak, aby nebyla ohrožena vážnost jeho funkce“. Dle mého názoru by se do ustanovení měl zavést i represivní prvek ale judikatura stanovila, že je nepřipustné, aby kvůli neplnění svých povinností člen zastupitelstva mandát ztratil. Navrhuji tedy, aby v případě, že je člen zastupitelstva odměňován a neplní své povinnosti dle zákona, mohlo by zastupitelstvo mít pravomoc, a to formou rozhodnutí, pozastavit odměňování nekonajícího člena zastupitelstva až do doby, kdy by bylo jasně prokazatelné (např. docházkou na zastupitelstvo), že zastupitel opět splňuje své povinnosti dle zákona.

Resumé

The aim of this bachelor thesis was to provide a comprehensive summary of the given topic, to define all the reasons and conditions under which the mandate of a representative terminates and to provide a complete description of how the given situation takes place at the municipal and regional level, or in the capital city of Prague. In the individual chapters, the aim was first to describe the issue at the level of municipalities, in the capital city of Prague and finally at the regional level. When reading the Act on Municipalities and the Act on Regions, it is obvious that they were created at the same time. The formulations are often almost identical, the differences are not enormous; if they are, I have tried to mention and describe these different facts.

I would like to conclude with some of the most important differences that are apparent in the legislation. As an example, the resignation of an ordinary councillor is exclusively in writing, whereas the mayor can also resign orally at a council meeting. Another difference can be seen in the case of the termination of the mandate of a member of the municipal council by a new election, which is provided for in the law by the expiry of the first day of the election, whereas in the case of the regional council the termination of the mandate is provided for only with the end of the election. Furthermore, in the case of convening an extraordinary session of the municipal council, the person called is the director of the regional office; in the case of convening an extraordinary session of the regional council, it is the Minister of the Interior. The resolution or decision of the municipal council on the termination of the mandate of a member of the municipal council shall be deemed to have been delivered on the seventh day following the date of its posting on the official board of the relevant municipal office, and the resolution or decision of the municipal council on the termination of the mandate of a member of the regional council shall be deemed to have been delivered on the third day following the date of its posting on the official board of the relevant regional office.

The reasons for dissolving a council are given by law and are almost identical, with the exception of the regional council. In the case of municipal councils, the Prague City Council and the councils of the city districts of the capital city of Prague, it is a failure to comply with the obligation to call a local referendum imposed by a court decision or if the council has been dissolved for a period longer

than 6 months without a quorum being present. The situation is different for the dissolution of a regional council, which can only be dissolved if the council has not met for more than 6 months in such a way as to be quorate, or if it has not elected a governor within 6 months of the date on which he was dismissed or resigned, or within 6 months of the inaugural meeting of the council. The time limit for filing an action for the protection of the termination of a mandate is two working days for the mandate of a member of the municipal council and two calendar days for the mandate of a member of the regional council. An action for the protection of the termination of the mandate of a member of a local council shall have suspensive effect by law. In the case of the dissolution of a council and the filing of an action against a decision of an administrative body, there is no suspensive effect by law, but it is not excluded either. Suspensive effect may be applied for.

In my opinion, the legislation is often unnecessarily divided into several legal provisions. Personally, I would consider the law to be both more simplistic and more logical to merge the Act on Municipalities with the Act on Elections to Municipal Councils and to merge the Act on Regions with the Act on Elections to Regional Councils. A separately existing law on the capital city of Prague makes sense, as the capital city of Prague combines elements of both municipal and regional self-government. I believe that the circle of addressees of this legislation is obvious, which is mainly persons active or interested in local self-government units, often without a legal education and not just the bureaucratic apparatus.

In my personal opinion, the legal regulation could be more adapted to the general public, and thus theoretically improve the functioning of local governments through better information about possible civil rights, obligations and involvement. A municipality governed by a dysfunctional council cannot be expected to prosper significantly. Throughout this thesis, I have occasionally drawn on the Ministry of Interior's methodological manual, which always used specific questions or cases to explain possible problems that the laws did not address. I sincerely think that it is inappropriate for inaccurate or additional information that is not provided in the law, or is provided inadequately, to be traceable only in these methodological guides. After all, these doubts should be reflected in the law in the first place, from which the necessary answers or commentary literature should be obtained. If this is not done, it is appropriate for the case-law to answer the questions if it has not already done so.

Furthermore, I was slightly surprised that the law does not provide a direct sanction for cases where an elected councillor does not carry out his or her mandate as he or she should. Especially for the case under § 83 (1) of the Municipalities Act, which states that *"a member of the municipal council shall attend meetings of the municipal council or meetings of other municipal bodies, if he is a member of such bodies, perform the tasks imposed on him by such bodies, defend the interests of the citizens of the municipality and act and perform in such a way that the dignity of his office is not compromised"* and under § 34 (2) of the Regions Act, which similarly states that *"a member of the regional council is obliged to attend meetings of the regional council or other regional bodies, if he is a member of such bodies, to carry out the tasks imposed on him by such bodies, to defend the interests of the citizens of the region and to act and perform in such a way that the dignity of his office is not compromised"*. In my opinion, the regulation should include a punitive element, but court practice has established that it is unacceptable for a councillor to lose his or her mandate for failing to fulfil his or her duties. I therefore propose that if a councillor is remunerated and fails to fulfil his or her duties under the law, the council could have the power, by way of a decision, to suspend the remuneration of the non-performing councillor until such time as it is clearly demonstrated (e.g. by attendance at the council) that the councillor is again fulfilling his or her duties according to the law.

Použité zdroje

Odborná literatura a komentáře

BLAŽEK, T., JIRÁSEK, J., MOLEK, P., POSPÍŠIL, P., SOCHOROVÁ, V., ŠEBEK, P. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. aktualizace. Praha: C. H. Beck, 2016.

COGAN, R. *Zákon o krajích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2018. ISBN 978-80-7598-070-0.

DĚVĚROVÁ, M. HAVEL, T. RADOŠINSKÝ, A., MAŘÍK, R. *Zákon o hlavním městě Praze: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-758-4.

HORIZNKOVÁ, E., FIALA, Z. *Správní právo hmotné: obecná část*. 4. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-694-1.

HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1.

HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-795-8.

KOLMAN, P. *Reforma veřejné správy a správní dozor nad obcemi*. Právní rozhledy, 2003, č. 4.

KOPECKÝ, M. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. 2. vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-720-2.

KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, K., BALOUNOVÁ, J. *Zákon o obcích. Komentář. Zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů. Komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022. ISBN 978-80-7676-302-9.

KÜHN, Z., KOCOUREK, T., MIKEŠ, P., KADLEC, O., ČERNÍN, K., DIENSTBIER F., BERAN, K. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-479-1.

MALAST, J. *Teoretická východiska obecní samosprávy v České republice*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. ISBN 978-80-261-0657-9.

MATES, P. *Postavení a úkoly obecní policie po novele*. Trestněprávní revue č. 12/2002.

MORAVEC, O., RIGEL, F., *Zánik mandátu člena zastupitelstva obce*. Časopis pro právní vědu a praxi, 1/2004.

POLČÁK, S., PRŮŠA, L., SVEJKOVSKÝ, V. a kol. *Právo pro obce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, ISBN 978-80-7400-946-4.

POSPÍŠIL, P., TĚŽKÝ, V. a kol. *Zákon o krajích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN: 978-80-7400-907-5.

POTĚŠIL, L., FUREK, A., HEJČ, D., CHMELÍK, V., RIGEL, F., ŠKOP, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-739-2.

REDAKCE. *Vláda: Zákon o územně správním členění státu nabyl účinnosti*. Právní rozhledy, 2021, č. 3.

SLÁDEČEK, V., MIKULE, V., SUCHÁNEK, R., SYLLOVÁ, J. *Ústava České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-590-9.

SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-564-4.

ZÁŘECKÝ, P. *O samosprávě*. Správní právo č. 6/1997.

Právní předpisy

Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

Sdělení č. 181/1999 Sb. Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské charty místní samosprávy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávních celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

Ústavní zákon č. 176/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), Příloha č. 2

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Nařízení č. 318/2017 Sb., vlády o výši odměn členů zastupitelstev územních samosprávných celků

Zákon č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94.

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 11. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 1/96.

Nález Ústavního soudu ze dne 10.10.2000, sp. zn. IV. ÚS 420/2000.

Nález Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 34/02.

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 4. 2006, č. j. Vol 1/2006-32.

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 5. 2006, č. j. 30 Ca 23/2006-41.

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 5. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 6/11.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 6. 2013, č. j. 4 As 30/2013-52.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 5. 2014, č. j. 9 Aps 14/2013-72.

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 11. 2014, č. j. 40 A 17/2014-56.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 6. 2015, č. j. 9 A 373/2014-44.

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 1. 2017, č. j. 40 A 16/2016-24.

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2017, sp. zn. Cpjn 23/2016.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 12. 2020, č. j. 11 A 69/2020–74.

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 4. 2021, č. j. 61 A 19/2020-153.

Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. III. ÚS 326/23.

Online zdroje

Česko v číslech. Český statistický úřad. Online. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/201306131/32020323.pdf/cc0a2020-7603-4f76-94f2-aebc33ae0a4a?version=1.2> [cit. 2024-03-20].

Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků. Online. ISBN 978-80-7616-153-5. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-6-3-sprava-obce-v-dobe-mezi-konanim-voleb-do-zastupitelstva-obce-a-zvolenim-novych-obecnich-organu.aspx> [cit. 2024-03-13].

Městské části Praha. Online. Český statistický úřad. Online. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xa/mesta_a_obce [cit. 2024-03-12].

Ministerstvo vnitra České republiky. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/co-je-mandat-a-kdy-vznika.aspx> [cit. 2024-03-16].

Ministerstvo vnitra České republiky starostům a primátorům. Online. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/Shared/Clanky/13560/1790-2023-priloha-1281315272-0-mv-zdvorilostni.pdf> [cit. 2024-03-25].

MÜLLEROVÁ, D., *Metodická pomůcka Ministerstvo vnitra České republiky – Území obce, postupy a důsledky jeho změn*. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/metodicke-materialy-k-zakonnym-zmocnenim.aspx>. [cit. 2024-03-14].

Nariženi vlády č. 318/2017 Sb., o výši odměn členů zastupitelstev územních samosprávných celků. Ministerstvo vnitra České republiky, 2023. Online. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/Shared/Clanky/13560/1790-2023-priloha-1281315272-0-mv-zdvorilostni.pdf> [cit. 2024-03-25].

Neslučitelnost funkcí u zastupitelů krajů. Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/neslucitelnost-funkci-u-zastupitelu-kraju.aspx> [cit. 2024-03-12].

Neslučitelnost funkcí u zastupitelů obcí. Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/neslucitelnost-funkci-u-zastupitelu-obci.aspx> [cit. 2024-03-18].

Trvalý pobyt kandidáta a následně zvoleného člena zastupitelstva obce v souvislosti s volbami do zastupitelstev obcí. Ministerstvo vnitra České republiky. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/stanoviska-k-volbam-obce-trvaly-pobyt-kandidata-a-nasledne-zvoleneho-clena-zastupitelstva-obce-v-souvislosti-s-volbami-do-zastupitelstev-obci.aspx> [cit. 2024-03-20].